

creative platform

Index

- 04 **Aung Myat Htay**
“Creative Platform” talk series and results that entails
- 08 **Merv Espina**
Never Ripe, Never Rotten: Green Papaya Art Projects, 2000-2021
- 12 **Lê Thuận Uyên**
FILLING THE GAP(s): Exhibition making conditions and audience engagement in Vietnamese art scene
- 15 **Hoo Fan Chon**
Running Amok in Penang 2012-2017
- 20 **Leonhard Bartolomeus**
Collective Knowledge
- 23 **Vuth Lyno**
Sa Sa Art Projects- Negotiating Space, Facilitating Communities
- 26 **Henry Tan**
Formulating Our Future
- 30 **Naoko Horiuchi**
Making Art Different: Thinking Art and Well- Being through Non-Educational Exchange

အမှာစာ

ဂျပန်ဖောင်ဒေးရှင်းရန်ကုန်နှင့် Myanmar/Art တို့ ပူးပေါင်းစီစဉ်၍ ခေတ်ပြိုင်အနုပညာနှင့် ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးဟောပြောပွဲများကို "Creative Platform Series" ခေါင်းစဉ်ဖြင့် စက်တင်ဘာလ ၂၀၁၈ မှ မတ်လ ၂၀၁၉ အထိ စီစဉ်ကျင်းပခဲ့ပြီး၊ ယခုမှတ်တမ်းသည် အဆိုပါ ကျင်းပခဲ့သော ဆွေးနွေးပွဲများ၏ အကျဉ်းချုပ်ဖြစ်သည်။

၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ကိုအောင်မြင်ဌေး ကျူးရေတာအဖြစ် ပါဝင်ခဲ့သော "Condition Report" ၏ အတွေ့အကြုံအရ မြန်မာ အနုပညာရှင်များနှင့် အနုပညာနှင့် ဆက်နွယ်နေသောသူများသည် ကမ္ဘာ့ ခေတ်ပြိုင်အနုပညာနှင့် ပတ်သက်သော သတင်းအချက်အလက် များနှင့် နိုင်ငံခြားအနုပညာရှင်များ၊ ကျူးရေတာများနှင့် အတွေ့အမြင်ဖလှယ် ဆွေးနွေးမှုများတွင် စိတ်အားထက်သန်မှုရှိကြောင်း ကို ကျွန်တော်တို့ သိမြင်ခဲ့ကြရပါသည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာ ကမ္ဘာကြီး နှင့်အဆက်ဖြစ် တံခါးပိတ်ထားသောကြောင့် ပြင်ပမှ သတင်း အချက်အလက်များကို ရရှိနိုင်ရန်ခက်ခဲမှုများကြောင့် ဖြစ်နိုင်ပါ သည်။ အနုပညာရှင်များနှင့် ပြောဆိုဆွေးနွေးမှုများအရ အနုပညာ ရှင်များအတွက် အမျိုးစုံသော လက်ရာပြခန်းများကို သွားရောက် လေ့လာရန် အရေးကြီးသလို ဗဟုသုတနှင့် သတင်းအချက် အလက်များကို ပွဲများတက်ရောက်၍ နိုင်ငံရပ်ခြားမှ အနုပညာရှင်၊ ကျူးရေတာများနှင့် အတွေ့အမြင် အကြံဉာဏ်များကို နီးနှောဖလှယ် မှုများသည်လည်း အရေးပါကြောင်း သိရှိခဲ့ရပါသည်။ မြန်မာ့ရေခံ မြေခံနှင့်ကိုက်ညီသော ကိုယ်ပိုင်ဟန်စံစားချက်များကို ဖော်ထုတ် ဖန်တီးနိုင်ရန်အတွက် အနုပညာ အတွေးအခေါ် မြင်မားသော ကမ္ဘာ့ ထိပ်တန်းနေရာများမှ ရှာဖွေလေ့လာရန်လည်း အရေးကြီးသည်ဟု ကျွန်တော်တို့ လေးလေးနက်နက် ယုံကြည်ပါသည်။

အနုပညာပရိသတ်များ၏ သဘောထား၊ ဆန္ဒများကို ဖြည့်ဆည်း ပေးနိုင်ရန်၊ အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ အနုပညာကွန်ယက်တွင် ပါဝင် နိုင်အောင် တိုက်တွန်းပေးရန်နှင့် ခေတ်ပြိုင်အနုပညာနှင့်စပ်လျဉ်း ၍ ခိုင်မြဲရှည်ကြာသော ဆွေးနွေးပွဲစကားပိုင်း နေရာလေးတစ်ခု ဖန်တီးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် ကျွန်တော်တို့သည် အာရှရှိ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများမှ အနုပညာပြပွဲများ စီစဉ်သူ၊ နေရာများ ဖန်တီးပေးသူများ၊ မိမိနိုင်ငံ၏ ခေတ်ပြိုင်အနုပညာကဏ္ဍတွင် ဦးဆောင်ဦးရွက်ပြု ကြိုးစားနေကြသည့် အနုပညာရှင်များကို ဖိတ်ခေါ်ကာ အနုပညာစကားပိုင်း စီးရီးအသစ်တစ်ခုကို စတင်ခဲ့ပါ သည်။ ထိုစီးရီးတွင် များစွာသော စကားပိုင်းများ၊ ဆွေးနွေးပွဲများကို ပါဝင်ဆင်နွှဲခဲ့ကြပြီး အာရှရှိ အနုပညာဗဟုသုတ၊ အတွေ့အကြုံ များကိုလည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနုပညာပွဲ၊ ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ကိုးကားလေ့လာနိုင်ရန် ဝေမျှခဲ့ကြပါသည်။

ဤစာအုပ်သည် Creative Platform Series တွင် ပါဝင်ခဲ့ကြသူ များ၏ တန်ဖိုးရှိလှသော စကားပိုင်းနှင့် ဆွေးနွေးပွဲများကို အမှတ်ရ စေရန်နှင့် အနုပညာရပ်ဝန်းမှလူများအား အနာဂါတတွင် အကျိုးပြု နိုင်ရန်အတွက် မှတ်တမ်းတစ်ခုအနေဖြင့် ထားရှိနိုင်ရန် မျှော်လင့်ပါသည်။

Koji Sato
ဒါရိုက်တာ
ဂျပန်ဖောင်ဒေးရှင်း၊ ရန်ကုန်

The Japan Foundation, Yangon in collaboration with Myanmar/Art has organized "Creative Platform Series," which is a series of talk events on contemporary art from September 2018 to March 2019. This report is the summary of all the seven talk events.

Through the experience of "Condition Report" curated by Mr. Aung Myat Htay in 2017, we recognized how Myanmar artists and art-related people were aspiring to get accessed to information on contemporary art scene of the world and exchange opinions with foreign artists and curators. It might be because the country had closed its door to outside world for a long time and it was very difficult to get information from abroad. In the artist talk and panel discussion, it was pointed out that how much necessary and important it is for them to go out to see various art exhibitions, exchange ideas and opinions with foreign artists and curators, and join events to get more knowledge and information. We took it as the strong needs from deep inside to learn from the forefront and find out or create their own expression relevant to their own soils.

To meet those voices from the audience, encourage them to join in the network among Asian countries, and create a long-lasting network of dialogue on contemporary art, we started a new dialogue series by inviting artists and specialists from neighboring countries in Asia, who are the leading figures in each country in running spaces or directing art events. In this series, we enjoyed lots of talks and discussions, and shared the knowledge and experiences accumulated in Asia, that will be the asset and reference for the future development of arts in Myanmar.

We hope that this booklet would be the record to let the participants remember those wonderful talk and dialogue and benefit more people in future.

Koji Sato
Country Director
The Japan Foundation, Yangon

**"Creative Platform" ဆွေးနွေးပွဲများနှင့်
ရလဒ်ကောင်းများ
အောင်မြင်စွာ
ဖော်ပြရန်**

**"Creative Platform" talk series
and results that entails**

**Aung Myat Htay
Moderator**

"ခေတ်မီမီ... ကမ္ဘာကြည့် ကြည့်မြင်...
ပါဝင်တစ်ယောက်ဆို တစ်အားပင်..."
ဆိုသည်မှာ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်
နာမည်ကျော်သည့် မြန်မာကာလပေါ်တေး
တစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။ အမှန်တကယ်တွင်
ဆိုရှယ်လစ်ခေတ်၏ တံခါးပိတ်ဝါဒသည်
ဤသီချင်းထဲကလို ကမ္ဘာကြည့် ကြည့်ရန်
ခဲယဉ်းခဲ့သည်။ ယနေ့ခေတ်တွင်ရော
ကြည့်နိုင်ပြီလား...။

မြန်မာအနုပညာရှင်များနှင့် အနုပညာ
ခံစားသူ မိတ်ဆွေအသိုင်းအဝိုင်းများသည်
ပြင်ပနိုင်ငံများ၏ ခေတ်ပြိုင်အနုပညာ
အခြေအနေများ သတင်းအချက်အလက်
များနှင့် နည်းလမ်းဖလှယ်မှုများကို
လိုအပ်လျက်ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည်
ပြည်ပနိုင်ငံများနှင့် ယခင်က အဆက်
အသွယ်မျိုးစုံ ရှိခဲ့သော်လည်း အနုပညာ
ဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်ဖလှယ်မှု
များတွင် နည်းပါးခဲ့သည်။ အနုပညာ
ပြပွဲများသည် နိုင်ငံ၏ ခေတ်သရုပ်ကို
ဆောင်သလို ပညာရှင်နယ်ပယ်ဆွေးနွေးမှု
များသည် နိုင်ငံသားတို့၏အတွေးအခေါ်
ရေချိန်ကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည်။ ယခု
Japan Foundation မှ စီစဉ်သော
Creative Platform အနုပညာဆွေးနွေး
ပွဲများသည် မြန်မာအနုပညာရှင်ဝန်း၏
လစ်ဟာနေသော ကွက်လပ်ကို တစ်ဖက်
တစ်လမ်းမှ ဖြည့်ဆည်းပေးသည် ဟု
ယုံကြည်မိသည်။

မနစ်က ရန်ကုန်တွင် ကျင်းပခဲ့သော
"Melting Boundary- Making
Identity" အနုပညာပြပွဲနှင့် Curatori-
al workshop ၏ အတွေ့အကြုံအရ
ဤဆွေးနွေးပွဲများကို စီစဉ်ခဲ့သည်။
ပြည်တွင်း အနုပညာအသိုင်းအဝိုင်းရှိ
လူငယ် လူကြီး အားလုံးအတွက် ပြင်ပနိုင်ငံ
များ၏ အမျိုးမျိုးသော အနုပညာပြပွဲများ၊
Art Space နှင့် စီမံခန့်ခွဲနေမှုများ၊ ပြည်ပ
ပညာရှင်များနှင့် အိုင်ဒီယာအယူအဆ
ဖလှယ်ခြင်း၊ အတူတကွ ပူးပေါင်း
ဆောင်ရွက်ခြင်းများ အထူးပင်လိုအပ်
ကြောင်း ပြသနေပါသည်။ ဤအတွေ့
အကြုံများအရ အနုပညာကို ရှေ့ဆောင်
ကြိုးပမ်းနေသူများအတွက် အခြေခံအရင်း
အမြစ်တို့ကို နက်ရှိုင်းစွာ လေ့လာအတုယူ
နိုင်စေဖို့ ကျွန်တော်တို့ စီစဉ်ခဲ့ကြပါသည်။
ဤသို့ ဝေဖန်ဆန်းစစ်သော စိတ်ဝင်စား
ဖွယ်ရာ ဆွေးနွေးမှုများကို ပြန်လည်
ကြိုတွေ့နိုင်ကြဖို့ အရှေ့တောင်အာရှ၏
အနုပညာဆိုင်ရာ ပညာရှင်များနှင့် မြန်မာ

အနုပညာရပ်ဝန်း၏ ပညာရှင်များအကြား ဆွေးနွေးအဖြေရှာခြင်း (အနုပညာ စကားဝိုင်း) များကို စီစဉ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အာရှနိုင်ငံ များတွင် ခေတ်ပြိုင်အနုပညာပြပွဲများ၊ Art Space နှင့် Art Festival အစီအစဉ်များတွင် စီမံညွှန်ကြားနေကြသော ပညာရှင် အသီးသီးကို မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဖိတ်ခေါ်ပြီး ၎င်းတို့၏ ရေရှည် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေမှုများ၊ အနုပညာရှင်များ၏ ရပ်တည်ဖို့ ကြိုးပမ်းချက်များနှင့် အာရှနိုင်ငံများအကြား Network Links, Art & Ecosystem and Culture Management အကြောင်း ဆွေးနွေး တင်ပြခဲ့ကြသည်။

လူငယ်အများစုအနေဖြင့် ပညာသင်ယူ ပြီးမြောက်ချိန်တွင် ဘဝရပ်တည်မှုနှင့် အနုပညာကြားလွန်ဆွဲပြီး အလုပ်ဖြစ်မှု၊ လမ်းရိုး ပုံစံများကို ရှေးချယ်ရသည့်အတွက် ဘွဲ့လွန်ပညာရပ်ပိုင်းဖြည့်ဆည်း မှု၊ အနုပညာဆိုင်ရာ ပညာရပ်နယ်ပယ်၏ စိတ်ကူးသစ်များ ဆက်လက် စမ်းသပ်မှုများတွင် ပြည်ပအတွေ့အကြုံတွေနှင့် အလမ်း ဝေးခဲ့ကြရသည်။ နိုင်ငံရေးမတည်ငြိမ်ခြင်း၊ စီးပွားရေးမချောင်လည် ခြင်းနဲ့ အနုပညာ ကူညီထောက်ပံ့မှု မရှိတော့ မရှိခြင်းကလည်း နိုင်ငံ၏ အခြေခံအတွေးအခေါ်တိုးတက်မှုကို နှောင့်နှေးစေခဲ့သည်။ အရှေ့တောင်အာရှတွင် နိုင်ငံရေး ခက်ခဲကျပ်တည်းမှု အမျိုးမျိုးကြားက နိုင်ငံတကာကို ရင်ဘောင်တန်းပြီး အသိုင်း အဝိုင်းအလိုက် အနုပညာလုပ်ငန်းများတွင် လုပ်နေကြသော နိုင်ငံတော်ကို လေ့လာရာ တွင် စနစ်တကျ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်မှုကို ပျိုးထောင်ခြင်း၊ ဘာသာရပ် မတူသော ကျွမ်းကျင်သူများ အချင်းချင်းပေါင်းစပ်နိုင် ခြင်း စသည့်အချက်များကို တွေ့ရသည်။ အနုပညာသည် လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးတို့နှင့်

ခွဲခြားမရနိုင်ခြင်းကြောင့် စီးပွားရေးပုံစံ အနုပညာဖန်တီးမှု အသစ်များကို အခွင့်အလမ်းအဖြစ် ရရှိအောင် ကြိုးပမ်းကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုအတွေ့အကြုံများသည် လေ့လာအတုယူဖွယ် စဉ်းစားဆင်ခြင်ဖွယ် ဖြစ်သည်။ လက်တွေ့ဦးဆောင်စီမံ လုပ်ကိုင် နေကြသူများမှာ (Volunteer Mind) ဦးဆောင်ပါဝင်ကြသူအဖြစ် မိတ်ဆွေချင်း ရိုင်းပင်းမှုကို ဦးစွာတည်ဆောက်သည်။ ထိုမှတစ်ဖန် အနုပညာဖော်ထုတ်မှုက နောက်မှ လိုက်လာသည်။

မလေးရှား၊ ကမ္ဘောဒီးယားနှင့် အင်ဒိုနီးရှားတို့၏ နမူနာများ တွင် အနုပညာကို အခြားမိတ်ဆက်ဖျော်ဖြေမှုများ၊ လက်မှု ဖန်တီးခြင်းများ၊ လူစုလူဝေးဆိုင်ရာ တင်ဆက်မှု၊ ဒီဇိုယံရပ်ရှင် မီဒီယာအသုံးချမှုနှင့် မိတ်ဆွေ (Art Fan) အသစ်များ တိုးပွားအောင် ဆောင်ရွက်သည်။ လူမှုဘဝများကို အနုပညာကြားခံဖြင့် လုပ်ငန်း သက်ဝင်စေခြင်း၊ အတွေးအခေါ် အသိပညာမြှင့်သော လူ့အသိုင်းအဝိုင်း ဖြစ်လာစေခြင်းတို့သည် ယနေ့ခေတ်ပြိုင် ဆောင်ရွက်နေသူများ၏ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်များပင် ဖြစ်သည်။ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သဟဇာတမျှသော အနုပညာများသည် လူမှု ဘဝမှ သွေဖီနေသော၊ ရိုင်းဝိုင်းရက်စက်မှုများ၊ အတွေးအခေါ် တစ်ဖက်စွန်းရောက်ခြင်းနှင့် ဆိုးသွမ်းမှုများ မဟုတ်ဘဲ၊ သဘာဝနှင့် လူသားဖန်တီးသော ရလဒ်များအပေါ် ဆင်ခြင်တည်မတ်နေထိုင် နိုင်ဖို့၊ ကပ်ဘေးအန္တရာယ်တွေကို ရင်ဆိုင်ဖြည့်တည်းဖို့နှင့် ပိုမိုနေပျော် သော ဘဝရပ်တည်မှု အသိုင်းအဝိုင်းသစ်များကို ဦးတည်ဖို့သာ ဖြစ်သည်။

ဒီကနေ့ခေတ်၏ စိန်ခေါ်လာမှု အမျိုးမျိုးကို အံ့တုက

အနုပညာသမားများ၏ ကိုယ်တိုင်တည်ထောင်သော Art Space များ၊ အဖွဲ့များ၊ နိုင်ငံတကာနှင့် ဖလှယ်နိုင်သောပရောဂျက်များကို ဘယ်လိုနည်းလမ်းတွေနဲ့ ဖန်တီးစီစဉ်နေကြသလဲဆိုသည်ကို ယခု ဆွေးနွေးပွဲများမှတစ်ဆင့် ရှင်းလင်းစွာ နားလည်သိမြင်နိုင်ကြမည်ဟု မျှော်လင့်ရသည်။

Creative Platform ပထမဆုံးပွဲကို စက်တင်ဘာ(၁၄) ရက် သောကြာနေ့ ညနေ ၆ နာရီမှာ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံက Green Papaya Art Project အကြောင်းကို Artist, Researcher, Curator နဲ့ ပရိုဂရမ်ဒါရိုက်တာဖြစ်သော Merv Espina ၏ တင်ပြဆွေးနွေးမှု ဖြင့် စတင်ခဲ့သည်။

ထို့နောက်တွင် မလေးရှားပီနန်မှ Run Amok အကြောင်းကို တည်ထောင်သူတစ်ဦးဖြစ်သည့် Hoo Fan Chon မှ ရန်ကုန်နှင့် ပီနန်တို့၏ အနုပညာဆိုင်ရာ တည်နေရာအခြေအနေပြ မြေပုံ လမ်းညွှန်ကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ဗီယက်နမ်မှ Nhà Sàn Art Space အကြောင်းနှင့် အနုပညာပြပွဲစီစဉ်မှုဆိုင်ရာများကို Lê Thuận Uyên နှင့် ဆွေးနွေးနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ကမ္ဘောဒီးယားမှ Vuth Lyno ကိုလည်း ဖိတ်ကြားခဲ့ပြီး Sa Sa Art Space ၏ အဖြူရောင် အဆောက်အအုံ၊ ပရောဂျက်နှင့်အတူ ဆောင်ရွက်ခဲ့ ဆောင်ရွက်ဆဲ အနုပညာအခြေနေများကို ဖလှယ်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် အင်ဒိုနီးရှားမှ Leonhard Bertolomeous ၏ Collective အတွေ့ အကြုံဖလှယ်မှုမှာ အထူးအထောက်အကူ ပေးနိုင်ခဲ့သည်ဟု ထင်မြင်မိသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံမှ Tentacle Art Space ၏ တည်ထောင်သူ Henry ၏ ဆွေးနွေးမှုကလည်း ထိုနည်းတူ အရေးပါသည့် အချက်အလက်ကောင်းများကို ရရှိစေခဲ့သည်။ ယနေ့ခေတ်၏ အသိုင်းအဝိုင်းအလိုက် အနုပညာဆောင်ရွက်မှုများ သည် နည်းလမ်းအဖြေရှာမှုများစွာ လိုအပ်ဆဲဖြစ်သည်။ နိုင်ငံ တစ်ခု၏ လူမျိုးတိုင်းတွင် မိမိတို့ခေလုနှင့် အသိုင်းအဝိုင်းလိုက် နားလည်မှု တည်ဆောက်နိုင်ခြင်းသည် အနုပညာသာမက အခြား သော ကဏ္ဍတိုင်းတွင် အောင်မြင်တိုးတက်စေမည်ဟု ယူဆသည်။

အတွေ့အကြုံဗဟုသုတဆိုသည်မှာ ကူးစက်ပိုးမွှားတစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်မှုမှာ ထိုပိုးမွှားကို ဇီဝအသွင် ပြောင်းခြင်းမျိုး ခံနိုင်ရည်ကိုဖန်တီးခြင်းဖြစ်သည်။

မြန်မာအနုပညာလောကတွင် မော်ဒန်ပန်းချီခေတ်ကတည်း က ခွဲထွက်သွားသောအနုပညာ အယူအဆကိုင်စွဲသူများ ရှိခဲ့သည်။ ၎င်းအုပ်စုများကို ပြည်ပအတွေးအခေါ်များ ကူးစက်ခံရသော သူပုန်များ ဟုမြင်ခဲ့ကြသည်။ မြန်မာ၏အတွေးအခေါ်တွင် ကမ္ဘာ ကြည့်ကြည့် မြင်ခြင်းဆိုသည်မှာ အကန့်အသတ်များရှိနေဆဲပင်။ ၎င်း ကူးစက်လာသော Ideology များနှင့် မိမိတို့နိုင်ငံ၏ ခံနိုင်ရည် ပုံစံတစ်ခုရာဖွေဖို့ လိုအပ်ဆဲဖြစ်သည်။ Mainstream ကနေ ခွဲထွက် သော Visual Art အနုပညာအသစ်များသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပိုမိုအားကောင်းလာဖို့ တာဝန်နေပြီဖြစ်သည်။ စိတ်အားထက်သန် ဖန်တီးလိုသူတိုင်းသည် လွတ်လပ်သော အနုပညာဖန်တီးမှု အမျိုးမျိုးအတွက် နေရာ၊ အချိန်၊ အခွင့်အလမ်းနဲ့ ငွေကြေးစသည် ဖြင့် အမျိုးမျိုးသော ချဲ့လင့်လုပ်စရာများ များစွာရှိသည်။ အဲဒါတွေကို ဘယ်လိုကျော်ဖြတ်မလဲ။ ဒီအချက်တွေအပြင် အတွေးအခေါ် ဆိုင်ရာ ဗဟုသုတတွေ၊ ပြင်ပအတွေ့အကြုံတွေဟော ဘယ်လို ရအောင်လုပ်မလဲ။ Mainstream ကနေ ခွဲထွက်ခြင်းဟော ဆိုးသွမ်း ကြမ်းတမ်းမှုမဟုတ်၊ လမ်းပျောက်နေသူတိုင်းအတွက် ထွက်ပေါက် သာ ဖြစ်ပါတယ်။ ပိတ်လှောင်နေသော အတွေးအခေါ်သစ်များ၏ လမ်းစဖြစ်သည်။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏ အခြေအနေတွေကို

လေ့လာသိရှိခွင့်ရခြင်းမှာ ဝမ်းသာစရာဖြစ်သည်။

ယခုဆွေးနွေးပွဲများမှ အောက်ပါအချက်များကို ထုတ်နုတ်
မိသည်....

- ၁) Mainstream နည်းလမ်း ဟန်ပန်တွေမဟုတ်တဲ့ Alternative အနုပညာ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုတွေဆိုတာ အသိုင်းအဝိုင်း တစ်ခုရဲ့ တစ်ကယ်လိုအပ်တဲ့ အခြေအနေတွေကြောင့်သာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်တယ်။
- ၂) Alternative way (မတူကြုံပြားတဲ့ နည်းလမ်း၊ အိုင်ဒီယာ၊ အတွေး ရှုထောင့်) ကို ရည်ရွယ်ပြီးမှ...ပင်မအနုပညာ လမ်းကြောင်းက နည်းလမ်းတွေကို နောက်ပြန်ခြင်း မရှိ။ အနာဂါတ်ကိုသာ ဦးတည် ကြခြင်း။
- ၃) ပင်မလမ်းကနေခွဲထွက်ဖန်တီးသူတွေရှိလာလို့ ပင်မလမ်းကြောင်း ကြီးက ပြောင်းသွားမယ်လို့ သူတို့ မမျှော်လင့်၊ မိမိတို့ ရပ်တည် နိုင်ရေးနဲ့ ကွန်မြူနတီကိုပဲ ကိုယ် တည်ဆောက်ပြီး မိမိတို့ ဆဲလ် များ ပိုမို ပြန့်ပွားရန်ကြိုးပမ်း။
- ၄) ပြည်တွင်းနဲ့ပြည်ပ အချိတ်အဆက်လင်းများနှင့် တစ်ပြိုင်တည်း လှုပ်ရှားနေခြင်းမှာ လက်ရှိပစ္စုပ္ပန်တွင် ခေတ်ပြိုင်ရင်ဘောင်တန်း နိုင်သည်ဟု ခံယူကြပြီး၊ လိုက်နာနှင့် ဂလိုဘယ်ကျွဲပြားနေမှုများ ကို ပါးလျစေခြင်း။
- ၅) Alternative Art space မှာ နည်းလမ်းဟောင်း ရိုးရိုးတွေ ပရို စီဂျာတွေမဟုတ်... အခြားလူမှုဆက်သွယ်ရေး (app) မျိုး တွေနဲ့ မိတ်ဆွေသစ်တွေ ရှာဖွေတာမျိုး၊ မလုပ်ဖူးသေးတဲ့နည်း တွေ တခြားမတူတဲ့ ဘယ်နည်းတွေရှိသေးလဲဆိုတာ ရှာဖွေခြင်း မျိုး၊ အမြဲဆန်းသစ်နေသော အခြေအနေများကို ဖန်တီးကြခြင်း။

နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့် မိန့်ပုံမှုတွေအောက်က ဖန်တီးခဲ့တဲ့အနုပညာ များ၊ နိုင်ငံရေး၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ နည်းလမ်းသစ်တွေ စမ်းသပ်နေတဲ့ ခေတ်ပြိုင် Art spaceများ...၊ မျိုးဆက်သစ်နဲ့ မျိုးဆက်ဟောင်းတို့ လက်ပြောင်းလက်လွှဲ အနုပညာတာဝန်များ၊ အမြင်ဆိုင်ရာ ယဉ်ကျေးမှုတွေရဲ့ ပြောင်းသွားပြီဖြစ်တဲ့ အယူအဆအသိအမြင်တွေ... ပြုပြင်ခြင်းတွေ၊ မေ့လျော့နေတဲ့ လူထုကိုအတွေ့အကြုံသစ်နဲ့ ဘယ်လိုလှုပ်နှိုးမလဲ...၊ အနုပညာဆိုင်ရာ လိုအပ်နေတဲ့အလုပ် ကဏ္ဍသစ်များ... စတဲ့ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းမှုတွေ...။ ကျွန်တော်တို့မှာ ဘာတွေရှိနေပြီး ဘာတွေမရှိသေးဘူးလဲဆိုတဲ့ အချက်အလက်တွေ ကို ဆက်လက်ရှာဖွေဖြည့်ဆည်းရင်း လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ဖို့ များစွာသောလမ်းများကို ပြသနိုင်ခဲ့သည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။ လာရောက်ဆွေးနွေးကြသည့် အာဆီယံနိုင်ငံမှ တစ်ဦးချင်းကို ကျေးဇူးတင်မိသလို၊ ဤအစီစဉ်ကို တိုင်ပင်ညှိနှိုင်းပြီး ယုံကြည်စွာ ပါဝင်စေခဲ့သော ဂျပန်သံရုံး၏ သတင်းအချက်အလက်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုဌာနမှ မစ္စတာ မက်ဆုအိုက၊ ဂျပန်ဖောင်ဒေးရှင်းမှ မစ္စတာကိုဂျိဆာတိုနှင့် မစ္စမာရီကို၊ ညီငယ် ရိုးသစ်နှင့် ညီမနန္ဒာ တို့ကို ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ ထို့ပြင် Myanmar/ Art Space နှင့် မစ္စနာတာလီကိုလည်း ကျေးဇူးတင်မိသည်။ ဂျပန်ဖောင်ဒေးရှင်းတို့ကျိမှ ၂၀၁၆က စီစဉ်ခဲ့သော အရှေ့တောင် အာရှ ကျွဲရေတိုရီရယ်ဝပ်ရှော့တွင် ပါဝင်ခွင့်ရသည့် အတွက်လည်း ပရောဂျက်ဒါရိုက်တာ မစ္စဖုရအိချီနှင့် တာဝန်ရှိသူများကို အထူး ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

အောင်မြတ်ဌေး
(ဆွေးနွေးပွဲ၏မော်ဒရိတ်တာ)
၂၇ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၉

"Modernized worldly view.... even one with such views can be a great force," is a lyrics from a popular Burmese song, written after Myanmar's Independence. In reality, Socialist era policies made it difficult for one to have a worldly view as described in the song. What about in today's era? Is it possible now?

Myanmar artists and art enthusiasts need the information and technique exchange from foreign contemporary art scenes. Though Myanmar had many connections with foreign countries, there was a minimum amount of art and cultural information exchange. Art exhibitions can represent a country's image and professional discussions can increase the knowledge level of its citizens. I believe that this Creative Platform Talk Series, arranged by Japan Foundation, has in some ways helped fill the gaps in Myanmar art community. This talk series is the result from the experience of arranging "Melting Boundary – Making Identity" art exhibition and curatorial workshop. Local young and old artists have the urgent need to know about various art exhibitions/ festivals, art space and management from foreign countries and they need to exchange concepts and ideas with foreign professionals; perhaps even collaborate. In light of these experiences, we arranged the exhibition and the workshop to enable art practitioners to learn and to deeply understand various methods.

To bring such critical discussions back to Yangon, we arranged CP series, to create a medium/ a platform, where art practitioners from South East Asia and Myanmar art professionals can talk to each other, discuss and find answers. We invited art professionals from Asian countries to Myanmar who have been curating contemporary art exhibitions, art spaces and festivals. They discussed about their projects, long-term plans, how artists survive, how they sustain themselves and how art practitioners from Asian countries network.

After graduating from art schools, most young individuals have to struggle between one's own financial survival and art creation. This in turn drives them away from gaining extra knowledge apart from traditional art forms, experimenting new ideas and gaining foreign experiences. Unstable political and economical situations, lack of artists' support policies also delay the country's basic knowledge developments.

If we are to study Southeast Asian countries that have been producing international level artworks, art engagements despite political issues, we see that they exhibit systematic working styles and ability to work collectively with professionals of different fields. As art cannot be differentiated from society and economy,

new commercial ways to produce art are created as new opportunities. Such ways should be learned from and discussed about. They make friends first and art comes after. Examples from countries such as Malaysia, Cambodia and Indonesia show us that to create new friends or new "art fans", they integrate art in other entertainment forms, crafting, public events, videos and films. Making society livelier by using art as a medium, creating a more knowledgeable and mentally developed society are the goals of nowadays' contemporary art practitioners.

Art that speaks of/to community are not vulgar divergences from society and extremisms. They are but a discussion of how to live in a world created by nature and man, how to solve disasters and how to aim for more safe and sound communities. I hope that from these discussions (talk series), we are able to clearly learn how artists, against today's challenges, are creating self-developed art spaces and organizations, and how they are organizing projects that will enable them to exchange ideas with international communities.

The first talk of Creative Platform Series begins with Green Papaya project discussed by Merv Espina, artist, researcher, curator and program director from Philippines on Friday, September 14th at 6 pm.

Afterwards, together with Hoo Fan Chon, co-founder of Run Amok in Penang, Malaysia, an Art Ecosystem map of Yangon was created. Lê Thuân Uyên discussed about curatorship and Nhà Sàn art space from Vietnam. Lyon Vuth from Cambodia was also invited to talk about Sa Sa Art's White Building Project, what he has done and what he is still doing in the art scene. Leonhard Bartolomeus from Indonesia and his collective practice knowledge exchange are to be highlighted, as I believe that they are a great help to Myanmar art scene. Discussion of Henry Tan from Thailand also delivered valuable information. Today's community art engagements still need more explorations on technique. I believe that by developing understanding and tolerance not only Art but also other sectors will successfully develop. Knowledge and experience are a virus. Collectively working is a virus mutation. Since the time of Modernism in Myanmar, there have been people who believed in different art concepts.

Those people were considered as revolts, who were infected with foreign/ outsiders' ideologies. The concept of worldly view in Burmese minds is still limited. We need to develop an immune system that could accept and contemplate such infecting ideologies. Visual arts that diverge from mainstream art forms now have the potential to thrive in Myanmar. Anyone who wants to

enthusiastically create needs space, time, opportunities and money for developing art freely. How are we going to overcome these challenges? How can we gain extra knowledge and outside experiences? Diverging from the mainstream is not a vulgarity. It is an exit for any lost person. It is a beginning on the road of new ideologies.

It was such a pleasure to learn about different art scenes and situations from neighbor countries. Below facts were realized from the talk series.

- 1) Alternative art movements, which diverge from mainstream art forms, happen as societal situations demanded them.
- 2) There is no going backwards to mainstream art forms after practicing alternative art. They walk towards the future.
- 3) They are not hoping that mainstream art will change since they have diverged from it. They worry about their own sustainability, community building and spreading their ideology cells with others.
- 4) It is accepted that working simultaneously with local and international network enables them to work on an international level and it helps reduce the gaps between local and global differences.
- 5) Alternative art space isn't about following the old procedures. It's about finding new friends by using new technologies (apps), finding new ways that hasn't been done before and always creating something different.

To conclude, I believe this talk series enable us to identify what we have, what is lacking from us and what ways we can use to fill these gaps in Myanmar art scene; art that stems from oppression, contemporary art spaces that are exploring new ways of politics and society, responsibilities exchange between old generations and new generations, the changing concepts of visual culture, art exhibitions, how to awaken the public that has forgotten with new art experiences, new cases we have to focus on and challenges we have to face. I would like to thank each person from ASEAN countries who has come and discussed and also heartfelt thanks to Mr. Matsuoka from Information and Culture Section, Embassy of Japan, Mr. Koji Sato, Ms. Mariko, Yoe Thit and Nandar from Japan Foundation, for believing in me and letting me be a part of this program. I would also like to thank Myanmar/art space and Ms. Nathalie. Another heartfelt thanks to Project Director Ms. Yasuko Furuichi and organizers for letting me be a part of Southeast Asia curatorial workshop, arranged by Japan Foundation Tokyo in 2016.

ဘယ်တော့မှ မမှည့်သော၊ မပုပ်သော
ရန်ကုန်ကို အတွေးအခေါ်တွေပေးရန် ရောက်ရှိလာသော
မက်(စ်)အက်စပီနာနှင့် Green Papaya ပရောဂျက်

Never Ripe, Never Rotten:
Green Papaya Art Projects, 2000 - 2021

Talk by
Merv Espina
(Artist and Researcher, Philippines)

18:00 - 20:00
14th September 2018

Text by
Phoo Myat Thwe

creative platform

SERIES #1

"Green Papaya ပြခန်းမှာ မမှန်တဲ့အရာတွေ ထူးဆန်းတဲ့ အရာတွေအတွက် နေရာတစ်ခုရှိပါတယ်။"

"Green Papaya ပြခန်းမှာ မမှန်တဲ့အရာတွေ၊ ထူးဆန်းတဲ့ အရာတွေအတွက် နေရာတစ်ခုရှိပါတယ်" ဟု ၎င်း၏ စကားပြော ဆွေးနွေးပွဲတွင် Merv Espina ပြောခဲ့သည်။ ၂၀၁၀ခုနှစ်မှစ၍ Espina ပရိုဂရမ်ဒါရိုက်တာအဖြစ် ထမ်းဆောင်နေသော ဖိလစ်ပိုင် နိုင်ငံ၊ မနီလာမြို့ရှိ Green Papaya ပြခန်းသည် အသစ်အဆန်း ထွင်ချင်သော အနုပညာရှင်များအတွက် ရည်ရွယ်၍ ဖွင့်လှစ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ မနီလာမြို့တွင် ၁၉၉၀ခုနှစ် နှောင်းပိုင်းနှင့် ၂၀၀၀ ခုနှစ် အစပိုင်းကြား၌ ဒုတိယအကြိမ်မြောက် သစ်ဆန်းပေါ်ထွက်လာသော အနုပညာရှင်များ စုပေါင်းဖွဲ့စည်းထားသော ပန်းချီပြခန်းများထဲတွင် ၎င်းပြခန်းလည်း တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်သည်။ ဖန်တီးမှုများကို ထိန်းချုပ်ထားသော အစိုးရ၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် နာမည်ကြီး အနုပညာရှင်များ၏ ဖန်တီးမှုများကိုသာ ပြသလိုသော ပြခန်းများကြောင့် စမ်းသပ်တီထွင်လိုသော အနုပညာရှင်များအတွက် ၎င်းတို့၏ဖန်တီးမှုများကို ချပြရန်နေရာ လိုအပ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် အနုပညာရှင်များ လွတ်လပ်စွာ ဖန်တီးနိုင်ရန်နှင့် စမ်းသပ်ဖန်တီးမှုများကို တွန်းအားပေးရန် Green Papaya ကဲ့သို့ ပြခန်းများ လိုအပ်လာသည်။ Green Papaya သည် လွတ်လပ်စွာဖန်တီးနိုင်သော၊ ရုတ်ချမှု၊ အက်ဖြတ်မှုကင်းသောနေရာ တစ်ခုဖြစ်သည်။ "ဘယ်တော့မှမမှည့်သော၊ မပုပ်သော" ဟူသော

၎င်းတို့၏ ဆောင်ပုဒ်အတိုင်း Green Papaya သည် မတူညီသော၊ သစ်ဆန်းသော အတွေးအခေါ်များစတင်ရာနေရာအဖြစ် မိမိတို့ ကိုယ်ကိုယ်သတ်မှတ်ထားသည်။

ဤစကားပြောဆွေးနွေးပွဲတွင် Espina က ပြခန်းစီစဉ်ကြီးကြပ်ရေးအကြောင်း အသားပေးပြောဆိုခဲ့သည်။ ပြခန်းစီစဉ်ကြီးကြပ်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသောအကြံဉာဏ်များ ပေးခဲ့ပြီး Green Papaya တည်ထောင်ရာတွင် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အခက်အခဲများကိုလည်း ဝေမျှဆွေးနွေးခဲ့သည်။ Green Papaya ပြခန်းတည်ထောင်လိုသည့် စိတ်ကူးသည် ၁၉၉၇ခုနှစ် အာရှစီးပွားရေး အကျပ်အတည်းအတွင်း ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ လုပ်ငန်းအခြေအနေများ မကောင်းမွန်သော်လည်း ထိုစီးပွားရေး အကျပ်အတည်းသည် အနုပညာရှင်များအတွက် အခွင့်အရေးကောင်းတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ အိမ်ငှားခများ သက်သာသောကြောင့် Green Papaya စတင်တည်ထောင်သူများသည် နှစ်ထပ်အိမ်တစ်လုံးငှားယူနိုင်ခဲ့ပြီး ပြခန်းဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။

သို့သော်လည်းသိပ်နေရာတွင်ရှိသော Green Papaya ၏ လိပ်စာကို သေချာမသိလျှင် ရှာဖွေတွေ့ရှိရန် ခက်ခဲသည်။ ထိုသို့ ပုန်းလျှိုးကွယ်လျှိုးရာတွင် ၂၀၀၀ခုနှစ်၌ ပြခန်းငယ်လေးတစ်ခုအဖြစ် Green Papaya ကို စတင်ခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းနှစ်များတွင် စကားပြော

ဆွေးနွေးပွဲများ၊ ဝီဒီယိုပြပွဲများ လက်ခံကျင်းပရုံသာမက ကိုယ်ပိုင် ရေဒီယိုအသံလွှင့်ရုံငယ်တစ်ခုလည်း တည်ထောင်ခဲ့သည်။ Green Papaya သည် နေရာမရှိသော အနုပညာရှင်များအတွက် နေရာ တစ်ခု ဖန်တီးပေးသည်။ အက်စပီနာက အတွေးအခေါ်များ "မမှည့်သေးဘဲ" တည်ရှိနိုင်သောနေရာဟု တင်စားခဲ့သည်။ ၎င်း ပြခန်းသည် ပန်းချီပန်းပုအနုပညာသာမက ရုပ်ရှင်နှင့် ဂီတကို ဆန်းသစ်တီထွင်လိုသူများကိုလည်း ကြိုဆိုလက်ခံသည်။ "ဘယ်လို အနုပညာကို ကြိုက်တဲ့သူပဲဖြစ်ဖြစ် လာရောက်တီထွင်ဖန်တီးနိုင်တဲ့ နေရာတစ်ခု ဖြစ်စေချင်တယ်။ အတွေးအခေါ်အသစ်တွေကို အားလုံးပေါင်းပြီး ဆွေးနွေးဖလှယ်ကြမယ်။ တီထွင်ကြမယ်။ အမှား တွေလည်း လုပ်ရင်လုပ်မိကြမယ်" ဟု Espina က ဆိုခဲ့သည်။ ထိုသို့သောနည်းလမ်းများဖြင့် Green Papaya သည် အနုပညာကို စိတ်ဝင်စားသူများ၊ အနုပညာကျောင်းသားများ၊ အနုပညာရှင်များကို တစ်နေရာထဲတွင် စုစည်းစေခဲ့ပြီး ဆန်းသစ်တီထွင်လိုသော အနုပညာရှင်များကို လက်ခံသော၊ ၎င်းအနုပညာရှင်များ ရပ်တည် နိုင်ရန် အခွင့်အလမ်းပေးသော နေရာတစ်ခုအဖြစ် တည်ရှိနေသည်။

Green Papaya သည် ၁၉၉၅ တိုင်းတိုင် အောင်မြင်စွာ တည်ရှိ နေနိုင်ခဲ့သော်လည်း ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် အဆုံးသတ်ရန် စီစဉ်ထားပြီး ဖြစ်သည်။ အနုပညာမော်ကွန်း ပြုစုရာနေရာအဖြစ်သာ ဆက်လက်တည်ရှိနေမည် ဖြစ်သည်။ Espina က "ဂျက်(စ်) ဂီတ တီးနေသလိုပါပဲ" ဟုပြောခဲ့သည်။ မည်သို့ကောင်းသော ဂျက်(စ်) ဂီတပင်ဖြစ်စေ တစ်ချိန်ချိန်အဆုံးသတ်ရသကဲ့သို့ Green Pa-paya သည်လည်း နာမည်အတိုင်း မမှည့်သေးခင်အချိန်တွင် အဆုံးသတ်သင့်သည်ဟု Espina က ဆိုသည်။ ထို့အပြင် အချိန်အခါနှင့် ဆီလျော်မှုရှိမရှိကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့် ကြောင်း ပြောခဲ့သည်။ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ၏ အနုပညာအသိုင်းအဝိုင်း၊ အနုပညာဈေးကွက်သည် Green Papaya စတင် တည်ထောင် ခဲ့သည့်အချိန်မှစ၍ တော်တော်များများ ပြောင်းလဲခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ Green Papaya သည် ၎င်းကူညီထောက်ပံ့ခဲ့သော အဖွဲ့ အစည်းများ၊ အနုပညာရှင်များ ၎င်းတို့မရှိဘဲ ဆက်လက်ရပ်တည်နိုင်အောင် ဆောင်ရွက်ပေးသွားမည်ဖြစ်ပြီး Green Papaya ကဲ့သို့ ပြခန်းများ ပေါ်ထွန်းလာအောင်လည်း တွန်းအားပေးသွားမည် ဖြစ်သည်။ "အတိတ်ကိုလည်းပြန်ကြည့်ရင်း အနာဂတ်ကို တက်တက်ကြွကြွ မျှော်ကြည့်နေပါတယ်" ဟု Espina က ဆိုသည်။ Green Papaya ၏ အနုပညာမော်ကွန်းသည် နောင်လာနောက်သားများအတွက် တည်ရှိနေမည်ဖြစ်ပြီး Green Papaya စိတ်ဓာတ်လည်း ဆက်လက် တည်ရှိနေမည်ဖြစ်သည်။

Green Papaya သည် ပြင်ပအဖွဲ့အစည်းများ၏ ထောက်ပံ့မှု များနှင့် ပရောဂျက်အလိုက် ထောက်ပံ့မှုများဖြင့် ကြာရှည်စွာ ရပ်တည်နိုင်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း အဓိက အထောက်အပံ့မှာ ပြခန်းတွင် ဖွင့်ထားသော ဘားမရသောငွေနှင့် မိမိတို့ကိုယ်တိုင် အိတ်စိုက်ထားသော ငွေများသာ ဖြစ်ကြောင်း ထည့်သွင်း ပြောကြား ခဲ့သည်။ "Green Papaya က စီးပွားရေးအရတော့ ရှုံးပါတယ်။ အနုပညာကနေ ငွေမရနိုင်ဘူးဆိုတာ သိလျက်နဲ့ ကျွန်တော်တို့ ဆက်လုပ်ခဲ့တာပါ" ဟု Espina ပြောခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အဖွဲ့ အစည်းများသည် မြန်မာ့အနုပညာရှင်များကို ထောက်ပံ့မှုများ နည်းပါးသောသောကြောင့် မည်သို့ဆောင်ရွက်သင့်သည်ကို အကြံဉာဏ်တောင်းရာတွင် Espina က အဖွဲ့အစည်းများကို အားမကုန်းသင့်ကြောင်း၊ မိမိတို့ဘာသာမိမိ ရပ်တည်နိုင်ရန် ကြိုးစား သင့်ကြောင်းပြောခဲ့သည်။ ကိုယ့်ဘာသာကိုယ် ရပ်တည်တတ်သော

အလေ့အကျင့်မှာ ပိုကောင်းမွန်ကြောင်း အကြံပေးခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနုပညာပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဆင်တူသောနေရာ တွင် ကျင်လည်ခဲ့သော Espina ၏ အတွေးအကြံဖလှယ်မှုက စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသော၊ တန်ဖိုးရှိသော အနုပညာ အတွေးအကြံဖလှယ်မှုတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ တောင်းဆိုနေသော အတွေးအခေါ်အသစ်များကို Espina ပေးခဲ့သည်။ ဤဆွေးနွေးပွဲ တွင် တက်တက်ကြွကြွ ပါဝင်ခဲ့သော ပရိသတ်များကို ကြည့်ခြင်း ဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အတွေးအခေါ်အသစ်များ သတင်းအချက် အလက်များ ရယူလိုသော၊ နိုင်ငံတကာမှ အနုပညာရှင်များနှင့် နီးနှောဖလှယ်လိုသော အနုပညာရှင်နှင့် အနုပညာ စိတ်ဝင်စားသူ အမြောက်အများရှိကြောင်းသိနိုင်သည်။

"Green Papaya provides a space where it is okay to be weird and it's okay to be not right," said Merv Espina at his talk event about the Green Papaya art space.

Green Papaya art space, situated in Manila, Philip-pines, where Espina has been a Program Director since 2010, is founded with an intention of a safe place for artists to experiment and thrive. It was part of the second wave of artist-run independent spaces in the late 90s and early 00s in Metro Manila. With a government-controlled art infrastructure and art being defined by only what is there in established galleries, artists in Philippines needed ways to produce and present their works to public. That is why spaces like Green Papaya are necessary to promote experimental art and allow artists freedom of creativity. Green Papaya enables artists to create freely in a space where their works won't be judged. As its slogan states, "Never ripe, never rotten", Green Papaya encourages the state of potentiality and stands as a space which initializes different artistic ideas.

In his talk, Espina, who is an artist and a researcher him-self, focused on art space management; providing tips on how to start and maintain an art space and sharing experience about main challenges Green Papaya has faced. The idea for Green Papaya took shape with 1997 Asian financial crisis, which, in spite of bad

businesses, was seen as a gleaming opportunity by artists. Cheap rents enabled the founders of Green Papaya to turn a two-storey house into an art space. The location of Green Papaya can be quite hidden unless you have the exact address to find it. In this "elusive" space, Green Papaya began as an exhibition space in 2000; expanding its horizon further by hosting talks, screenings and creating their own radio station in the later years. As mentioned above, Green Papaya is giving space for artists who don't have space. To quote Espina, it is a space to "be Unripe".

as long as it is relevant. Green Papaya will make sure the communities it has supported survive and thrive without it and will encourage others to continue maybe in the same way. "We are looking to the past and very very much forward to the future." Their art archive will be available for the next generation. The spirit of Green Papaya lives on.

Green Papaya has managed to stay opened for a long time due to external contributions from institutions and project-by-project grants. However, the space's survival was ensured with an in-house bar and by relying on

The art space welcomes all types of art, ranging from painting and sculpture works to choreography, film and music. "We like to provide the space where we can come together regardless of different inclinations in art, music, film and choreography. We like to do collaborations for new ideas and commit mistakes." In these ways, Green Papaya comprised together a community of art enthusiasts, art students, artists and created a sense of belonging, allowing young artists with pure potentials to thrive and be accepted. Despite their long running success of 18 years, Green Papaya is set to close in 2021 and will continue to exist as an art archive. "It's like a Jazz jam." No matter how good a Jazz jam is, according to Espina, it has a beginning and an end. Likewise, Green Papaya should end while it's maintaining its essence of greenness. Another aspect to consider is relevancy. The art scene has changed in Philippines since Green Papaya has started. Experimental and alternative artists have become mainstream and Green Papaya has survived

themselves. "Green Papaya is not economically sustainable. Financially, it is run at a loss... We know that art cannot bring any profits in terms of income, but we still carried on." Espina advised Myanmar artists, not to rely on institutions and to generate own resources. He remarked that relying on own external funding is a healthy practice.

Merv Espina's experiences in Philippines, which came from working under similar circumstances with Myanmar's art scene, were valuable exposure to his audience. Espina helped with the audience's dire need of inspiration. An engaging audience with a series of questions at his talk is proof that there are artistic communities in Myanmar waiting to be inspired, be informed and have a chance to exchange ideas with artists outside of the country. ■

ကွက်လပ်များဖြည့်ခြင်း နှင့်
ဆန်းသစ်သော အနုပညာပတ်ဝန်းကျင်သို့လမ်းကြောင်း

FILLING THE GAP(s)

Exhibition making conditions and
audience engagement
in Vietnamese art scene

Talk by
Lê Thuận Uyên
(Independent Researcher and Curator, Vietnam)

18:00 - 20:00
2nd November 2018

Text by
Phoo Myat Thwe

creative platform

SERIES #2

နိုင်ငံရေးသိပ္ပံကျောင်းသူမှ အနုပညာပွဲ စီစဉ်သူအဖြစ် ကူးပြောင်းခဲ့သော Lê Thuân Uyên သည် မိမိကိုယ်ကိုယ် အတွေ့အကြုံပုံပြင်များပြောသူ ဟု တင်စားမိတ်ဆက်ခဲ့သည်။ Uyênသည် ဝီယက်နမ်နိုင်ငံ၊ ဟနွိုင်မြို့တွင် အနုပညာပွဲစီစဉ်သူအဖြစ် လုပ်ကိုင်နေသည်မှာ ငါးနှစ်နီးပါး ကြာခဲ့ပြီဖြစ်ပြီး ဆွေးနွေးပွဲတွင် ဝီယက်နမ်နိုင်ငံအတွင်း အနုပညာပွဲစီစဉ်ရာတွင် တွေ့ကြုံရသည့် အခြေအနေများနှင့် လူထုနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုအကြောင်းကို အဓိကထား ပြောဆိုခဲ့သည်။ သူမ၏ ဆွေးနွေးချက်များသည် သူမနှင့် ပွဲတက်ရောက်လာသော မြန်မာအနုပညာရှင်များကြားတွင် စိတ်ဝင်စားဖွယ် စကားပိုင်းတစ်ခုဖြစ်စေခဲ့သည်။

ဝီယက်နမ်နိုင်ငံရှိ အနုပညာရှင်များသည် ခက်ခဲသော အခြေအနေများကို အတု၍ အနုပညာအလုပ်များ လုပ်ကိုင်ကြသည်။ ခိုင်မာသော အနုပညာဆိုင်ရာ ပညာရေးဗဟုသုတ မရှိသည့် အတွက် ဝီယက်နမ်နိုင်ငံရှိ လူထုသည် အနုပညာကို မိမိတို့နှင့် မသက်ဆိုင်သော တည်ရှိမှုတစ်ခုအဖြစ် မှတ်ယူကြသည်။ အစိုးရ၏ တင်းကျပ်သော ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အနုပညာဆိုင်ရာ ဆင်ဆာသတ်မှတ်ချက်များကလည်း အခက်အခဲတစ်ခု ဖြစ်စေခဲ့သည်။ အနုပညာရှင်များအတွက် ထိုသတ်မှတ်ချက်များသည် အတားအဆီးများ ဖြစ်သော်လည်း ၎င်းသတ်မှတ်ချက်များကြောင့်ပင် လူထုဆီသို့ အနုပညာရောက်ရှိရန် နည်းလမ်းသစ်များ တီထွင်သိရှိခဲ့ကြပြီး လမ်းကြောင်းသစ်များ ဖန်တီးနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ပြပွဲတစ်ခု စီစဉ်ရန် အစိုးရဆီမှ ခွင့်ပြုချက်ရယူရသည့်အတွက် ပြသခွင့်ပိတ်ပင်ထားသည့် နိုင်ငံရေးအရ ယဉ်ကျေးမှုအရ ထိရလွယ်သော အနုပညာလက်ရာများကို အနုပညာရှင်များက မိမိတို့ အိမ်တွင် သို့မဟုတ် လမ်းသွယ်လေးများတွင် သိုသိုသိပ်သိပ်ပြပွဲများ ပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည်။ အစိုးရအာဏာမှ လွတ်ကင်းသော သံတမန်ရေးရာဆိုင်ရာ ပွဲများသည်လည်း ပြပွဲနေရာကောင်းများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ Uyên က သူမ၏ ပွဲစီစဉ်မှု အတွေ့အကြုံများကိုလည်း ဝေမျှခဲ့သည်။ ပြပွဲအတွက် ရုပ်ရှင်ရိုက်ကူးရေး ရုံဟောင်းတစ်ခုကို ငှားရမ်း၍ ပြခန်းအဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့ပုံနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ထိရလွယ်သော အနုပညာဖန်တီးမှုနှစ်ခုကို ပြသမှု ခွင့်ပြုချက်ရရှိရန် အစိုးရ၏ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များကို လက်တစ်လုံးခြား အသုံးချခဲ့ပုံများကို စိတ်ဝင်စားဖွယ် ပြောခဲ့သည်။ ပွဲစီစဉ်ရာတွင် လူထုကို ဆွဲဆောင်တတ်ခြင်းမှာလည်း အရေးကြီးသောအရာတစ်ခု ဖြစ်သည်။ အနုပညာပွဲစီစဉ်သူတစ်ယောက်အနေဖြင့် လူထုအား အနုပညာကို မရှိနိုင်စေရန် ၎င်းတို့ နားလည်နိုင်သော ပုံစံ၊ အပြောအဆိုနှင့် Uyên က ဆွဲဆောင်ခဲ့သည်။

ဝီယက်နမ်နိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနုပညာပတ်ဝန်းကျင်သည် ဆင်တူသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဆင်ဆာသတ်မှတ်ချက်များသည် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ လက်ရာများမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံရေးနှင့်ဆိုင်သော လက်ရာများကိုသာ ပိတ်ပင်ခဲ့သည်။ ဆင်ဆာသတ်မှတ်ချက်များသည် အနုပညာဖန်တီးမှုများကို ချုပ်ချယ်သော်လည်း အနုပညာရှင်၏ ဖန်တီးမှုစွမ်းအားကို တိုးမြှင့်ပေးသော အရာလည်း ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ထို့ပြင် နိုင်ငံအသီးသီးက အစိုးရတို့၏ ဝေဝါးသော ဆင်ဆာသတ်မှတ်ချက်များ အကြောင်းနှင့် အနုပညာလက်ရာတစ်ခု ပြသခွင့်သည် သတ်မှတ်ချက်များထက် ဆင်ဆာအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်မှုတွင်သာ မူတည်ကြောင်း ထည့်သွင်းဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

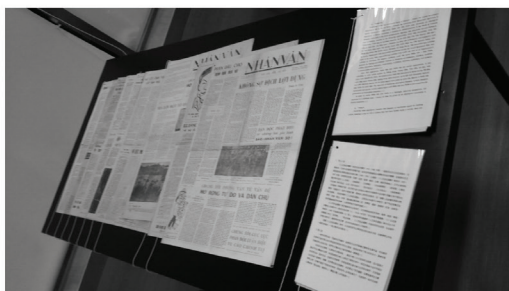
Uyên နှင့် အောင်မြတ်ဌေးတို့၏ အတွေ့အကြုံဒရု အနုပညာပွဲ စီစဉ်တည်မြဲတတ်ရာတွင်လည်း ဖန်တီးနိုင်မှုစွမ်းအားလို

ကြောင်း ပြောသည်။ မတူညီသော အသိုင်းအဝိုင်း အမျိုးမျိုးမှ မတူညီသော အတွေ့အကြုံများရှိသော အနုပညာရှင်များနှင့် လက်တွဲလုပ်ကိုင်ခြင်းကြောင့် အစိုးရမှ ဖုံးဖိထားသည့် သမိုင်းကြောင်း အပိုင်းအစများကို သိရှိခွင့်ရခဲ့ကြောင်း Uyên က ဆိုသည်။ အောင်မြတ်ဌေးက အနုပညာပွဲစီစဉ်ခြင်း အလုပ်သည် ခက်ခဲနိုင်သော်လည်း စီစဉ်ခြင်းအလုပ်ကို သဘောကျကြောင်း ထည့်သွင်းပြောကြားခဲ့သည်။ အနုပညာဆိုင်ရာ ပညာရေးအကြောင်း ဆွေးနွေးကြရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဝီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ အနုပညာဆိုင်ရာ ပညာရေးစနစ်နှစ်ခုလုံးတွင် အနုပညာဝေဖန်ရေး ပညာနှင့် အနုပညာပွဲ တည်းဖြတ်စီစဉ်ခြင်းပညာတို့ လိုအပ်နေကြောင်း ပေါ်ထွန်းလာသည်။ ဝီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် လွန်ခဲ့သော နှစ်အနည်းငယ်အတွင်းမှာ၍ လူထုကို အနုပညာအကြောင်း ဗဟုသုတပေးသော အစီအစဉ်များ ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ အနုပညာရှင်များ၏ ဘဝကို လူထုသိစေရန်နှင့် အနုပညာအပေါ်ထားသော အရှိန်အဝါလျှော့ကျစေရန် အနုပညာရှင်များ၏ စတုရီယိုများကို သွားရောက်လေ့လာသော အစီအစဉ်များ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဆက်လက်၍ မျှော်မှန်းချက်များ အနေဖြင့်ဆိုလျှင် ပွင့်လင်းသော အနုပညာဝေဖန်မှုကို လက်ခံသော အနုပညာပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခု ရရှိရန် ဦးတည်လုပ်ဆောင်လိုကြောင်း ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ အနုပညာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို လူမှုပတ်ဝန်းကျင်တွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သိရှိကြရန် အရေးကြီးသည်။

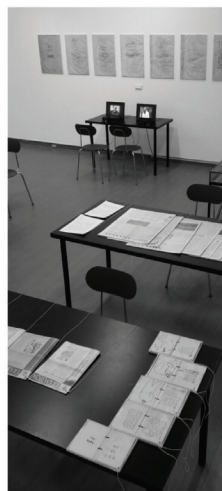
မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဝီယက်နမ်နိုင်ငံ၏ အနုပညာပတ်ဝန်းကျင်သည် စနစ်ဟောင်းအောက်တွင်သာ တည်ရှိနေသည့်အတွက် လျင်မြန်စွာ ပြောင်းလဲရန် လိုအပ်သည်။ Uyên ၏ ဆွေးနွေးတင်ဆက်မှုသည် စိတ်ဝင်စားဖွယ် စကားပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ခဲ့ပြီး အနုပညာပတ်ဝန်းကျင်ကို ပြောင်းလဲရန် အတွေးအခေါ်အသစ်များကိုလည်း ပေါ်ထွန်းလာစေခဲ့သည်။ သူမ၏ ဆွေးနွေးမှုကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ ဝီယက်နမ် အနုပညာရှင်များသည် ထိန်းချုပ်သတ်မှတ်ချက်များမရှိသော အနုပညာပတ်ဝန်းကျင်တစ်ခုဖြစ်လာရန်ဟူသော ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်ကို အတူတူ လျှောက်လှမ်းနေကြကြောင်း မြင်သာစေခဲ့သည်။

Archives

Nhân Văn Giai Phẩm
Archive presentation at 2016 Taipei Biennale

One of the important areas that needs attention: Archives

Lê Thuận Uyên, a political science student turned curator, introduced herself as a storyteller. She has been working as a curator in Hanoi, Vietnam for around 5 years and her talk focused on the conditions of exhibition making and audience engagement in the capital. Uyên's talk evoked an intriguing discussion about Myanmar and Vietnamese art scenes between herself and Myanmar artists who attended the talk.

Artists in Vietnam are thriving against inhabitable circumstances. Lack of decent art education has made the audience in Vietnam apathetic to art. The government's strict cultural policies and censorship do not make things easier. However, difficulties create a sense of creativity and encourage the artists to find new ways to reach the masses. Since a government permission is needed to plan an exhibit, sensitive artworks (politically or culturally) are shown in artists' homes or on the streets, discreetly and quickly as to avoid the authority. Diplomatic events are also great venues for such artworks. Uyên shared her enthralling story of how she turned an old film studio into an exhibition space and how she took advantage of a loophole in the regulations to successfully include two politically-sensitive art pieces in the exhibit. Audience attraction is also an important step in curating and it is vital that one knows how to talk about art to appeal to the public. Uyên uses a different language to attract audience so that they don't get intimidated. Though Vietnamese and Myanmar art scenes are similar, censorship in Myanmar was only for political rea-

sons, not cultural. Censorship is hindrance to creativity, but it can also be a part of the artistic development. It is discussed at the talk how censorship rules can be ambiguous and that it's mostly up to interpretation whether the piece will be allowed to exhibit.

According to Uyên and Aung Myat Htay, moderator of Creative Platform series, creative talent is necessary in curating. Working with personal stories of different social settings gives Uyên the chance to learn the part of history that the government omitted from public. Aung also stated that curatorship can be difficult though he enjoyed organizing exhibitions. As for art education by governmental institutions, art criticism and curatorship is lacking in the curriculum in both countries. In the last years, there have been initiatives to better educate people about art in Vietnam, such as tours of artists' studios to let people see the artists' lives; intending to ease the intimidation and erase boundaries. As for collective vision of the artists, they wished for an art scene that is open-minded and tolerant with open critical discussion. It is important to expand the openness to the wider part of the society. Art scenes in Myanmar and Vietnam are still operating under the old system and change is imminent. With her talk, Uyên initiated an interesting conversation of ideas to change respective art scenes and perhaps created a vision of Myanmar and Vietnamese artists working towards the same goal: a new artistic landscape without restrained creativity. ■

အနုပညာပတ်ဝန်းကျင်ကို
ရှားလည်မြင်သာရန်
အီကိုစနစ်မြေပုံနှင့် ဖန်တီးခြင်း

Running Amok in Penang
2012 - 2017

Talk by
Hoo Fan Chon
(Artist and Curator, Malaysia)

18:00 - 20:00
18th November 2018

Text by
Phoo Myat Thwe

creative platform

SERIES #3

“ ဒီမြေပုံစနစ်က ပီနန်ရဲ့ အနုပညာပတ်ဝန်းကျင်အကြောင်းနဲ့ ကျွန်တော် အကျွမ်းတဝင်မရှိတဲ့ နိုင်ငံတွေက အနုပညာပတ်ဝန်းကျင်အကြောင်းကို ကျွန်တော်သိရဖို့ ဖန်တီးထားတဲ့စနစ်တစ်ခုပါ”

Hoo Fan Chon သည် မလေးရှားနိုင်ငံ၊ ဂျော့(ရှ်)မြို့၊ ပီနန်ရီ Run Amok ပြခန်း၏ တွဲဖက်တည်ထောင်သူ တစ်ဦး ဖြစ်သည်။ Run Amok ပြခန်းသည် နိုင်ငံခြားတွင် ဖြန့်ကျက် ကျောင်းတက်ပြီး ပြန်လာသော Fan Chon အတွက် မလေးရှား အနုပညာ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဆက်သွယ်ပေးနိုင်သော တံတားတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဂျော့(ရှ်)မြို့တွင် လစ်ဟာနေသော ခေတ်ပြိုင် အနုပညာပြခန်းများကို ဖြည့်ပေးသော အရာတစ်ခုလည်း ဖြစ်လာ သည်။ စတင်ဖွင့်လှစ်သော ၂၀၁၂ခုနှစ်တွင် အခက်အခဲများ ရှိခဲ့သော်လည်း နောက် ရှစ်နှစ်အတွင်း ပြခန်းများ၊ workshop များ ပြုလုပ်လာနိုင်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံရပ်ခြားပြပွဲများတွင်လည်း ပါဝင်နိုင်ခဲ့ သည်။ သို့သော်လည်း ၂၀၁၇ခုနှစ်တွင် ခေတ္တရပ်နားခဲ့ပြီး ယခု အခါ ပြခန်းကို တည်ထောင်ခဲ့သော အနုပညာရှင်များ သီးခြား ရပ်တည်လျက်ရှိကြသည်။

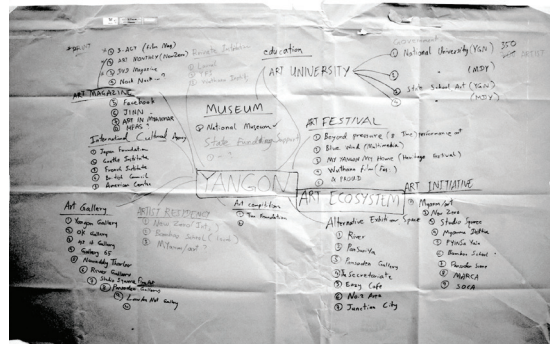
မလေးရှား အနုပညာပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ရင်းနှီးလိုသော Fan Chon ၏ နည်းလမ်းများတွင် Run Amok ပြခန်းနှင့်အတူ အီကိုစနစ် မြေပုံလည်းပါဝင်ခဲ့သည်။ ၎င်းမြေပုံသည် အနုပညာ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် လည်ပတ်နေသော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အနုပညာရှင်များ၏ အခန်းကဏ္ဍကို လေ့လာသည်။ Fan Chon က သူ့ဘယ်မြို့ကို ရောက်သည်ဖြစ်စေ ၎င်းမြို့တွင် အနုပညာကျောင်း မည်မျှရှိသည်ကို စတင်လေ့လာကြောင်း ပြောသည်။ အနုပညာ ကျောင်းအရေအတွက် မည်မျှရှိသည်ကိုသိရလျှင် ထိုမြို့တွင် အနုပညာရှင် မည်မျှရှိသည်၊ အနုပညာ ပတ်ဝန်းကျင်ပုံစံ မည်သို့ ရှိသည်ကို ခန့်မှန်းနိုင်ကြောင်း ၎င်းက ဆိုသည်။ Fan Chon ၏ "ပီနန် အနုပညာ အီကိုစနစ်နှင့် အနုပညာ ပတ်ဝန်းကျင်ဖွဲ့စည်းပုံ" မြေပုံသည် ပီနန်တွင် အနုပညာပတ်ဝန်းကျင် မည်သို့ လည်ပတ် နေသည်ကို မြင်မြင်သာသာ ဖော်ပြသည်။ ပီနန်မြို့တွင် တွဲဖက်ပြခန်း ဖွင့်ထားသော ဟိုတယ်များ၊ ရှေးကရုတ်အိမ်များ၊ ကော်ဖီဆိုင်များ များပြားသည်။ ပီနန်၏ အနုပညာဈေးကွက်တွင် လေလံအိမ်များ၊ အနုပညာပွဲများလည်း များပြားသည်။ လတ်တလော ကျယ်ပြန့် လာသော ပီနန်၏ အနုပညာပတ်ဝန်းကျင်တွင် အစိုးရ၏ အခန်း ကဏ္ဍသည်လည်း ကြီးမားကြောင်း Fan Chon က ပြောသည်။ ၎င်းတို့၏ လစ်ဘရယ်ဝါဒဖြန့်ရန် အနုပညာကို အသုံးချကာ နံရံဆေးရေးပန်းချီများ ကော်မရှင်ပေးခဲ့သည်။

ရန်ကုန်၏ အနုပညာအီကိုစနစ်မြေပုံကို ရေးဆွဲရာတွင် အနုပညာ ပညာရေးအကြောင်းမှ စတင်၍ ရေးဆွဲခဲ့သည်။ ရန်ကုန် တွင် အစိုးရပိုင် အနုပညာကျောင်း နှစ်ခုရှိသည်။ အမျိုးသား ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အနုပညာတက္ကသိုလ်နှင့် အမျိုးသားအနုပညာ ကျောင်းမှ နှစ်စဉ် အနုပညာရှင် ၇၀၀ နီးပါး မွေးထုတ်ပေး သည်။ ပုဂ္ဂလိကအနုပညာကျောင်း အများစုသည် ရုပ်ရှင်ဖန်တီး ခြင်းပညာကိုသာ ဦးစားပေးသည်။ ပုဂ္ဂလိကအနုပညာ ပြခန်းများ၊ ပြပွဲနေရာများ များပြားစွာရှိသော်လည်း အစိုးရပိုင် အမျိုးသား ပြတိုက်တစ်ခုသာ ရန်ကုန်တွင်ရှိသည်။ အနုပညာပွဲလမ်းသဘင် များလည်း နှစ်စဉ်တိုးပွားဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း အနုပညာပွဲ များထက် ရုပ်ရှင်နှင့် ဓာတ်ပုံပွဲများ ပိုများပြားသည်။ ရန်ကုန်တွင် အနုပညာချည်းသက်သက် လုပ်သော ပွဲလမ်းသဘင်များ လစ်ဟာ နေသည်။ ထို့အပြင် ရုပ်ရှင်နှင့် ဓာတ်ပုံပညာတွင် ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု ပိုများနေကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့သည်။ အနုပညာပန်းချီပြပွဲများ တွင်လည်း မည်မျှများ ရှိနေသည်။ အနုပညာ ပြိုင်ပွဲများတွင် ရီရယ်လီဆင် (realism) ရေးဆွဲသူများ ပိုများ၍ ခေတ်ပြိုင်ပန်းချီ ရေးဆွဲသူများ နည်းပါးသည်။ အစိုးရမှ ပြပွဲနေရာများ ပေးလေ့ရှိ သော်လည်း ငွေကြေးအထောက်အပံ့ပေးမှု မရှိသေးကြောင်း ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။

စီးပွားဖြစ်ပြခန်းများသည်လည်း ရန်ကုန်အနုပညာပတ်ဝန်းကျင် လည်ပတ်ရန် အရေးပါသည်။ အနုပညာဖန်တီးမှု စုဆောင်းသူများ နှင့် အနုပညာရှင်များ အထိအတွေ့ နည်းပါးနေသေးသည်။ အနုပညာပတ်ဝန်းကျင် ကျယ်ပြန့်ရန် ရန်ကုန်တွင် အနုပညာဖန်တီး မှု စုဆောင်းသူများ လိုအပ်နေသည်။ ရန်ကုန်အနုပညာ ပတ်ဝန်းကျင် မှာ ဖြည်းဖြည်းချင်း တိုးတက်လာနိုင်သော အလားအလာ ရှိသည်။

ရန်ကုန်၏အီကိုစနစ်မြေပုံတွင်အနုပညာ၊ ပညာရေး၊ စာစောင် များထုတ်ဝေမှု၊ ပြတိုက်များ၊ ပွဲလမ်းသဘင်များ၊ ပြခန်းများ၊ ပြပွဲနေရာများ၊ အနုပညာ လုပ်ဆောင်ချက်များ အစရှိသည့် အခန်း ကဏ္ဍများ ပါဝင်ခဲ့သည်။ ပြီးပြည့်စုံသော မြေပုံ မဟုတ်သော်လည်း ထို workshop မှ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်၍ ရသော အခြေခံတစ်ခု ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။

Fan Chon၏အနုပညာမြေပုံစနစ်သည်စကားပြောဆွေးနွေးပွဲ တွင် ပီနန်၏ အနုပညာပတ်ဝန်းကျင်အကြောင်းကို နားလည်လွယ် စေခဲ့ပြီး ရန်ကုန်၏ အနုပညာပတ်ဝန်းကျင်အကြောင်းကိုလည်း မြင်သာစေခဲ့သည်။ စကားပြောဆွေးနွေးပွဲအပြီးတွင် လုပ်ခဲ့သော workshop မှ ရန်ကုန်၏ အနုပညာပတ်ဝန်းကျင် မည်သို့လည်ပတ် နေသည်ကို လွှမ်းမိုးခြုံငုံရမည့် အီကိုစနစ် မြေပုံတစ်ခု ပေါ်ထွက်လာ စေခဲ့သည်။

"The map was just intended for myself to better understand the art scene in Penang and those in other countries I am not familiar with." Hoo Fan Chon is a co-founder of Run Amok art collective in George Town, Penang, Malaysia. Run Amok Gallery was Fan Chon's way of getting in touch with Malaysian art scene after studying abroad for 6 years. This was also his way of filling in what he thought was lacking in George Town's art scene; spaces for contemporary art. Though the gallery had a rocky start when it opened in 2012, Run Amok successfully organized multiple exhibitions, participate in foreign ones, hosted artist talk sessions and organized workshops in the

system map started taking shape by mapping art education. Yangon has two state owned art universities, National university and State school of art, roughly producing 700 artists per year with private institutions mostly dedicated to filmmaking. The city has its abundance of art galleries and alternative exhibition spaces though it only has one national museum partially exhibiting artworks. Art festivals are growing every year. However, it was noted that the festivals are multimedia and more dedicated to film and photography than just artworks. Yangon is yet to have its own true art festival. It was, moreover, discovered that there were more money invested in film and photography rather than for art. Art competitions also have their imbalances. Art

next five years. However, Run Amok has stopped its operations in 2017. Artists are now standing individually.

Run Amok wasn't the only way Fan Chon did to get in touch with the Malaysian's art scene; another way being the art ecosystem map. The map explores the roles of organizations and people who play a huge part in creating an art scene. He explained that the first thing he tried to discover when he arrived to any city is how many art schools are in that particular city. This gives him roughly an idea of how many artists are operating in the city's art scene and how the art scene could be like. His "Penang Visual Art Ecosystem & infrastructure" map shows how the art scene is functioning in Penang. Multi-purpose galleries are rampant in Penang with boutique hotels, Chinese clan houses and cafés showcasing artworks. Penang's own affordable market is rich with auction houses and art fairs. Fan Chon explained that the government also plays a role in Penang's newly enriched art scene by commissioning murals, a way of using art to promote its liberal image.

At the workshop after the talk, Yangon's art eco-

competitions seem to be restricted to painting works with more realism artists participating than contemporary ones. The state does occasional art space support but no funding support is available yet.

Commercial galleries play a role in sustaining art scene in Yangon. Collectors' interaction with artists is also minimum. Yangon needs serious art collectors to further improve its art scene but it is not an impossible goal. The scene has a potential of slowly developing. Yangon Art Ecosystem map, at the end, consisted of following categories: art education, publications, museums, festivals, art initiatives, galleries, alternative exhibition spaces, competitions, residencies and international cultural agencies. The map is not perfect, but the workshop created a foundation to work on and improve.

Hoo Fan Chon's idea of an Art Ecosystem map helped the audience understand the art scene in Penang during his talk and helped in visualizing the art scene in Yangon. The workshop after the talk resulted in a helpful map that presents an overall view of how the art scene is functioning in Yangon. ■

ASIA center
JAPAN FOUNDATION

အသိပညာသည် မိုင်းရပ်(စ်)၊
စုပေါင်းအသိပညာသည်
မိုင်းရပ်(စ်)သန္ဓေပြောင်းလဲခြင်း

Collective Knowledge

Talk by
Leonhard Bartolomeus
(Independent Curator and Researcher, Indonesia)

18:00 - 20:00
8th December 2018

Text by
Phoo Myat Thwe

creative platform

SERIES #4

"အသိပညာ = ဝိုင်းရပ်(စ်)"

"စုပေါင်းအသိပညာ = ဝိုင်းရပ်(စ်)သန္ဓေပြောင်းလဲခြင်း" ဟူသော စာသားကို အသုံးပြု၍ စုပေါင်းဖန်တီးခြင်း အလေ့အထကို LeOn-hard Bartolomeus က ရှင်းပြခဲ့သည်။

စုပေါင်းဖန်တီးခြင်း အလေ့အထကို အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတွင် ၁၉၃၄ ခုနှစ်၌ ပန်းချီဆရာတစ်ဦးက "အင်ဒိုနီးရှား ပုံဆွဲသူများ အသင်း"အမည်ဖြင့် စတင်ခဲ့သည်။ ၂၀ရာစုနှစ်ကုန်ဆုံးခါနီး အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၌ ဖြစ်ပွားသော ၁၉၉၈ခုနှစ် ဆူပူမှုများကြောင့် စုပေါင်းဖန်တီးခြင်းသည် နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုတစ်ခုအသွင် ရှိခဲ့သည်။

"ဆူပူမှုတွေဖြစ်နေတဲ့ကာလမှာ လူ ၅ ယောက်ထက်ပို၍ စုဝေးခဲ့ရင် ဖမ်းဆီးခံရနိုင်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် အနုပညာရှင်တွေ စုပေါင်းဖန်တီးဖို့ စုဝေးတာဟာ အစိုးရကို ဆန့်ကျင်တဲ့ လုပ်ဆောင်မှုတစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်" ဟု Barto က ပြောခဲ့သည်။ ၎င်း၏ သမိုင်းကြောင်းနှင့် လှုပ်ရှားမှုများကို အခြေခံ၍ စုပေါင်းဖန်တီးခြင်း အလေ့အထသည် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတွင် ယခုအခါ အလွန်ကျယ်ပြန့်နေပြီဖြစ်သည်။

စုပေါင်းဖန်တီးသောအခါတွင် Barto အသုံးပြုလေ့ရှိသော အချက်သုံးချက်ရှိသည်။ "တိုးမြှင့်ခြင်း၊ စုပေါင်းခြင်း၊ ဖြန့်ကျက်ခြင်း" တို့ ဖြစ်သည်။ ၁၈နှစ်ကြာ ဂျာကာတာမြို့၌ အခြေချတည်ရှိနေသော ခေတ်ပြိုင်အနုပညာ စုပေါင်းဖန်တီးမှုအဖွဲ့ Ruangrupa ၌ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် Barto အသင်းဝင်တစ်ဦးဖြစ်ခဲ့သည်။ စုပေါင်းဖန်တီးသော အနုပညာရှင်တစ်ယောက် ဖြစ်သဖြင့် Bartoသည် Ruangrupa အပြင် အခြား စုပေါင်းဖန်တီးမှုအဖွဲ့များနှင့်လည်း ပူးတွဲလုပ်ကိုင်သည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် အတွေးအခေါ် သစ်များနှင့် ထိတွေ့ရပြီး အဖွဲ့အချင်းချင်း အတွေးအခေါ်များ အလှယ်နိုင်ရန်လည်း လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်သည်။ ၂၀၁၆ မှ ၂၀၁၈ ခုနှစ်အထိ အခြားစုပေါင်းဖန်တီးမှုအဖွဲ့နှစ်ခုနှင့် Ruangrupa သည် ပိုဒေါင်တစ်ခုသို့ အတူတူ ပြောင်းရွှေ့ခဲ့သည်။ ထိုအကြောင်းကို Barto က "စုပေါင်းဖန်တီးမှုများမှ စုပေါင်းဖန်တီးမှုဘုံတစ်ခုဖြစ်လာခြင်း" ဟု တင်စားခဲ့သည်။ ၎င်းစုပေါင်း ဖန်တီးမှုဘုံမှ ဒီဇိုယံပုံတော်များ၊ ရေဒီယိုရီ၊ အနုပညာရှင်များအတွက် ၎င်းတို့၏အနုပညာလက်ရာများ ပြသရောင်းချနိုင်သော ဆိုင်များ စသဖြင့် လှုပ်ရှားမှုအမျိုးမျိုး ပေါ်ပေါက်လာသည်။ စုပေါင်းဖန်တီးခြင်းဖြင့် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသောအရာများ အကောင်အထည် ပေါ်စေခဲ့သည်။

Ruangrupa အဖွဲ့သည် အခြားအနုပညာရှင်များ စုပေါင်းဖန်တီးနိုင်ရန်လည်း ကူညီပေးသည်။ "သူငယ်ချင်းရှာပြီးမှ အနုပညာဖန်တီးပါ" ဟု Barto က ဆိုခဲ့သည်။ ထို့အပြင် အင်ဒိုနီးရှားမှ စုပေါင်းဖန်တီးသော အဖွဲ့များသည် အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးဖြစ်ရန် အနုပညာ အတွေ့အကြုံရှိရမည်ဟူသော သတ်မှတ်ချက်မရှိပါ။ မည်သို့ နောက်ခံအတွေ့အကြုံနှင့်လာသည်ဖြစ်စေ အတူတူ အလုပ်တွဲ လုပ်ရန် ဝန်လေးခြင်းမရှိသလို ဘယ်သူ့ဘယ်နေရာတွင် အမြဲလုပ်ရမည်ဟု သတ်မှတ်ထားခြင်းလည်း မရှိဘဲ သင့်လျော်

သည့် အလျောက် ပြောင်းလဲလုပ်ကိုင်ကြသည်။ ပြဿနာများ ဖြေရှင်းရာတွင် ဟာသဉာဏ်လိုသည်။ "အနုပညာရှင် အများကြီးနဲ့ အလုပ်လုပ်တဲ့အခါ အခက်အခဲတွေ ရှိပါတယ်။ ဒါကြောင့် ဟာသဉာဏ်ရှိဖို့ (ပျော်ပျော် လုပ်တတ်ဖို့) လိုမယ်။ နို့ဖို့ဆို အချင်းချင်းကြား အခြေအနေတွေ တင်းမာလာနိုင်တယ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချတဲ့အခါမှာလည်း အချိန်က တွက်လို့မရဖြစ်လာနိုင်တယ်" ဟု Barto က ပြောခဲ့သည်။

အောင်မြင်ရေးက မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် နိုင်ငံရေးအခြေအနေများ ဆင်တူသော်လည်း အနုပညာဝန်းကျင်တွင် စုပေါင်းဖန်တီးသော အလေ့အထမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၌ နည်းပါးနေသေးကြောင်း ပြောခဲ့သည်။ အနုပညာရှင်များသည် မိမိတို့၏ စိတ်ကူးထဲတွင်သာ မျှော်နေတတ်သောကြောင့် အင်ဒိုနီးရှား၏ စုပေါင်းဖန်တီးပုံသည် သူ့အတွက် ထူးခြားလေ့လာစရာတစ်ခုဖြစ် ကြောင်း ပြောခဲ့သည်။ Barto က စုပေါင်းဖန်တီးခြင်းသည် "နွဲ့နှစ်သလိုပင် ဖြစ်သည်" ဟုဆိုသည်။ သတ်မှတ်ချက်များမရှိ၍ သွားသူသွား၊ လာသူလာဖြစ်နေသော်လည်း နှစ်သက်သောကြောင့် လုပ်မိသည်နှင့် ထွက်ဖို့ ခက်သည်ဟူသောသူက ပိုများသည်။

လုပ်ဆောင်ခဲ့သော ပရောဂျက်များက လူမှုပတ်ဝန်းကျင်ကို သက်ရောက်မှုရှိသည် အောင်မြင်မှုရှိသည်ဟု Ruangrupa အဖွဲ့ ခံစားရသည်။ နေ့စဉ်ဘဝတွင် သက်ရောက်မှုများရှိသည်ကို တွေ့ခဲ့ရပြီး ကောင်းသောသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်သည်။ ၎င်း ပရောဂျက်များသည် လူထုဝင်နိုင်အောင် စီစဉ်ထားသော ပရောဂျက် ဖြစ်သည်။ အစိုးရကလည်း စုပေါင်းဖန်တီးမှုအဖွဲ့ များက လူထုနှင့် ပိုမိုဆက်ဆံနိုင်ကြောင်း လက်ခံလာပြီဖြစ်သည်။ ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာနနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သော 'ရွှေ့လျား ရုပ်ရှင်တွန်းလှည်း' ပရောဂျက်သည် တစ်နိုင်ငံလုံး လှည့်ပတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ခေတ်ပြိုင်အနုပညာကို ရိုးရိုးစကားနှင့် နားလည်အောင် ရှင်းပြသည်။ လူထုနှင့် ဆက်သွယ်လိုသည့်အတွက် အနုပညာစကားနှင့် ပြောခြင်းကို တတ်နိုင်သမျှ ရှောင်သည်။ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်နှင့် ဆက်သွယ်နိုင်ခြင်းက ပို၍အရေးကြီးသော အရာတစ်ခု ဖြစ်သည်။

ဆွေးနွေးပွဲအပြီးတွင် တက်ရောက်လာသော ပရိသတ်နှင့် အတူ Barto က "အသိပညာဈေး" ဟုခေါ်သော စုပေါင်းဖန်တီးမှု လေ့ကျင့်ခန်းတစ်ခု ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဆရာနှင့် တပည့်ကြားက ဆက်သွယ်မှုကို စူးစမ်းလေ့လာသော လေ့ကျင့်ခန်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး လူတစ်ယောက်သည် တစ်ပြိုင်နက် သင်ယူသူနှင့် သင်ကြားသူ ဖြစ်သည်။ ပရိသတ်များက စက်ဝိုင်းသဏ္ဍာန် ဝိုင်းထိုင်၍ မိမိတို့ ကျွမ်းကျင်မှုရှိသော အရာများ (skills) ကို စာရွက်ပေါ်တွင် ရေးချသည်။ ထို့နောက် မိမိတို့ ရေးသားခဲ့သည်များကို အခြားသူများနှင့် ဝေမျှသည်။ Barto က ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် လူတစ်ယောက် တွင်ရှိသော ကျွမ်းကျင်မှုများ၊ လုပ်ဆောင်နိုင်သော အရာများကို သိနိုင်ပြီး အတူတူ ဖန်တီးရာတွင် လွယ်ကူကြောင်း ပြောသည်။

မတူညီသောနယ်ပယ်မှ လူအမျိုးမျိုးနှင့် ဖွဲ့စည်းထားသော စုပေါင်းဖန်တီးမှုအဖွဲ့တစ်ခုကို စီမံခြင်းသည် ခက်ခဲသောကိစ္စတစ်ခု ဖြစ်သည်။ Barto က ရန်ကုန်တွင် စုပေါင်းဖန်တီးမှု အလေ့အထ လုပ်လိုပါက ရန်ကုန်၏ အနုပညာ ပတ်ဝန်းကျင်ပုံစံနှင့် အဆင်ပြေသော နည်းလမ်းများ ရှာဖွေရန်လိုကြောင်း အကြံပြုခဲ့သည်။ စုပေါင်းဖန်တီးခြင်းသည် ခက်ခဲနိုင်သော်လည်း ၎င်းမှ ထွက်ပေါ်လာသော အတွေးများက ရန်ကုန်အနုပညာပတ်ဝန်းကျင် အတွက် အကျိုးပြုနိုင်သည်။

ဆာဆာအနုပညာပရောဂျက်
အနုပညာမှတစ်ဆင့်
ဗဟုသုတမျှဝေခြင်း

Sa Sa Art Projects -
Negotiating Space,
Facilitaing Communities

Talk by
Vuth Lyno
(Curator and Artist, Cambodia)

18:00 - 20:00
5th January 2019

Text by
Phoo Myat Thwe

creative platform

SERIES #5

"အနုပညာအကြောင်း ဆွေးနွေးခြင်းဟာ အရေးကြီးပါတယ်။ အနုပညာရှင်တွေဆီကသာမက အချင်းချင်းဆီကလည်းသင်ယူဖို့ လိုတယ်။" ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံ၊ ဖန္ဒမ်းပင်မြို့တွင် အနုပညာရှင်၊ ကျွဲရေတာနှင့် ဆာဆာအနုပညာပရောဂျက်၏ ပူးတွဲတည်ထောင်သူ အဖြစ် လုပ်ကိုင်နေသူ Vuth Lyno က ပြောခဲ့သည်။ ဆာဆာအနုပညာ ပရောဂျက်သည် ယခုအချိန်တွင် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံသား တည်ထောင်ထားသော တစ်ခုတည်းသော ဖန္ဒမ်းပင်မြို့ အခြေခံဆိုင်ရာ non-profit အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ လူအများနှင့် ဆက်ဆံ၍ အနုပညာရှင်များ၊ ဖန်တီးမှုပညာရှင်များ၊ ကျောင်းသား ကျောင်းသူများ အဖြူရောင်တိုက်ခန်းတွဲ (The White Building) တွင် နေထိုင်သူများနှင့်တွဲ၍ စုပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်သည်။ ၎င်းအဖွဲ့ကို Vuth Lyno နှင့် နောက် ၅ ယောက် ပေါင်းစည်းဖွဲ့စည်းထားသည့် စတီ(စ်) ဗီလပ်(စ်) ကောလတစ် မှစတင်တည်ထောင်၍ ၂၀၁၇ခုနှစ်တွင် အဖြူရောင်တိုက်ခန်းတွဲ မြို့ရပ်ခြင်း မခံရမီထိ ၎င်းတိုက်ခန်းတွဲတွင် ဖွင့်လှစ်ထားခဲ့သည်။

မြို့နယ်ပင်တိုက်ခန်းများဟု မူရင်းအမည်ရှိ အဖြူရောင် တိုက်ခန်းတွဲသည် ဖန္ဒမ်းပင်မြို့ရှိ ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော တိုက်ခန်းတွဲ တစ်ခုဖြစ်ပြီး နယူးဇီလန်၏ ဗီသကာလက်ရာအသစ် များထဲမှ တစ်ခုလည်းဖြစ်ခဲ့သည်။ ၎င်း၏ တစ်ခုထူးခြားပြီး ကြီးမား သော ဖွဲ့စည်းမှုကြောင့် နေထိုင်သူများကို မိမိဘာသာ လည်ပတ် နေသော ကျေးရွာလေးအလား ခံစားရစေသည်။ ထိုသို့ တမူထူးခြားသော အစုအဝေးတွင် ဆာဆာအနုပညာပရောဂျက် လည်း တစ်ဝင်တပိုင်းမှ ပါဝင်လာပြီး အနုပညာအသိုင်းအဝိုင်းငယ် တစ်ခု ဖန်တီးလာနိုင်သည်။ တိုက်ခန်းတွဲ၏ နေရာမျိုးစုံတွင် ပွဲ အစီအစဉ်များကျင်းပ၍ ၎င်းတိုက်ခန်းတွဲတွင် နေထိုင်သူများကို အနုပညာနှင့်ရင်းနှီးလာစေကာ အနုပညာနှင့် ပတ်သက်သော ဆွေးနွေးမှုများ ပေါ်ထွက်လာစေခဲ့သည်။

အနုပညာရှင်အများစု သတိပြုတစ်ခုခုရသည့် Khmer Rouge လူမျိုးတန်း သတိပြုမှုကြီးအပြီးတွင် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံရှိ လူများ အနုပညာ ဆာလောင်နေခဲ့သည်။ သတိပြုမှုကြီးမှ အသက်ရှင် ကျန်နေခဲ့သော အနုပညာရှင် အရေအတွက်မှာလည်း အလွန် နည်းပါးသည်။ ကမ္ဘောဒီးယားအစိုးရ၏ ပိတ်ပင်မှုများကလည်း အနုပညာဖြန့်ကျက်မှုကို ခက်ခဲစေခဲ့သည်။ Vuth Lyno ကိုယ်တိုင်က "လွတ်လပ်စွာ ဖော်ထုတ်ပြောဆိုနိုင်မှုဟာ ကမ္ဘောဒီးယားမှာတော့ ဖိနှိမ်ခြင်းတစ်မျိုးပါပဲ" ဟုပြောခဲ့သည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ဆာဆာ အနုပညာသည် အဖြူရောင်တိုက်ခန်းတွဲနေသူများနှင့် ရင်းနှီးသော ပုံစံများကို အသုံးပြု၍ နေထိုင်သူများ အနုပညာနှင့် ထိတွေ့နိုင် အောင် ပြုလုပ်နိုင်သော နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေတွေ့ ရှိခဲ့သည်။

ဆာဆာအနုပညာသည် အများလုပ်လေ့ရှိသော အရာများမှ ခွဲထွက်လုပ်ဆောင်သည်။ အနုပညာပြခန်းများသည် ပြပွဲစီစဉ်ခြင်း ကိုသာ အာရုံစိုက်လေ့ရှိကြသည်။ ဆာဆာအနုပညာသည်အသိ ပညာဝေမျှခြင်းကို ပိုလုပ်ဆောင်သည်။ မတူညီသော နေရာတွင် လုပ်ကိုင်နေကြသူများ အကြောင်းအရာတစ်ခုကို ပေါင်းစပ်ဆွေးနွေး နိုင်သော နည်းလမ်းများကို လေ့လာကြပြီး ခေတ်ပြိုင်အနုပညာ အား ရေးယဉ်ကျေးမှုသဏ္ဍာန်နှင့် မည်သို့ ဆွေးနွေးနိုင်မည်ကို စူးစမ်းသည်။ ပူးတွဲတည်ရှိနိုင်မည့် နည်းလမ်းများကို လေ့လာသည်။ အဖြူရောင်တိုက်ခန်းတွဲတွင် workshop များပြုလုပ်ပြီး residency program များ ဖန်တီးကာ ပြည်ပက အနုပညာရှင်များကို နေထိုင်သူများနှင့် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန် ဖိတ်ခေါ်ခဲ့သည်။ အဖြူရောင်တိုက်ခန်းတွဲ နေထိုင်သူများမှ အနုပညာရှင်များ

ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည်။ အချို့က ပွဲလုပ်ရန် နေရာပေး၍ အချို့က ပွဲများ ပူးပေါင်းစီစဉ်ပေးသည်။

လူအများကို ချဉ်းကပ်ရာတွင် လူမရှိန်တတ်သော အရာများ နှင့် အနုပညာပေါင်းစပ်၍ ဖြည်းဖြည်းချင်း စတင်သင့်သည်။ Vuth Lyno ၏ အကြံပေးချက်မှာ ခေတ်ပြိုင်အနုပညာသဘောနှင့် မစဉ်းစားဘဲ လူအများနှင့် ထိတွေ့နိုင်သော သဘောနှင့် စဉ်းစား သင့်သည်။ လူအများကို Vuth Lyno တို့အဖွဲ့ စပြုသော ရုပ်ရှင် မှာ Mr.Bean ဖြစ်သည်။ လူအများနှင့် ထိတွေ့ရာတွင် တွန်းလှိုက် ဆွဲလိုက်နည်းကို သုံးခဲ့သည်။

အစိုးရသို့ဆင်ဆာဖြတ်မှုနှင့်ပတ်သက်လျှင် အခွင့်တောင်းစရာ မလိုပါ။ ဆာဆာအနုပညာသည် လက်တစ်လုံးခြားဆောင်ရွက် သည်။ ပြပွဲလုပ်လိုလျှင် မြို့တော်မှ ခွင့်ပြုရန်လိုကြောင်း ကြေညာ ထားသော်လည်း ကိုယ်ပိုင်နေရာများတွင် ပြုလုပ်လျှင် ခွင့်တောင်း ရန်မလိုပါ။ ရုပ်ကွက်ရှိ ရုံမျိုး၊ ရုံများနှင့်သာ ဆက်ဆံရေး ကောင်းမွန် အောင် ကြိုးစားပြီး အများသုံးနေရာတွင် တစ်ခုခုလုပ်လိုလျှင် ၎င်းတို့နှင့်သာ ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ အစိုးရဦးဆောင်သော ခေတ်ပြိုင် အနုပညာ ကမ္ဘောဒီးယားတွင် မရှိပါ။ ကိုယ်ပိုင်နေရာများတွင် သာ ခဏခဏဖြစ်ပေါ်သည်။ ကိုယ်ပိုင်နေရာတွင် လုပ်နေသည့် အလျောက် ခွင့်ပြုချက်မလိုပါ။ ပြပွဲပါ ဖန်တီးမှုများက အစိုးရအား ဝေဖန်မှု အစရှိသည်တို့ ဖြစ်ခဲ့ပြီး အစိုးရကလည်း သိသွားခဲ့လျှင် အခြားပုဒ်မတစ်ခုနှင့် လာရောက်ပွဲဖျက်သိမ်းလေ့ရှိသည်။ အစိုးရ အား ဝေဖန်သော အနုပညာဖန်တီးမှုများ လုပ်လေ့ရှိသော် အနုပညာရှင်များနှင့် ၎င်းတို့ ဖန်တီးမှုများအကြောင်းကို ပြည်သူဆီ မပြန့်အောင် လိုက်လံသတိပေး ထိန်းချုပ်သည်။

ဆာဆာအနုပညာသည် အိုင်ဒီယာတို့၏ အစကို အမြဲ ပြန်သွားပြီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ဝေဖန်နိုင်အောင်လည်း ကြိုးစား သည်။ ယခင်က အနုပညာရှင်များ၏ ရည်မှန်းချက်များကို အလုံးစုံ နားမလည်သော်လည်း သိသလောက် အပိုင်းအစများနှင့် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ကာ ၎င်းတို့၏ ယခုအကျိုးပြုမှုသည်လည်း မည်သို့ ရှိကြောင်း အမြဲစဉ်းစားနေသည်။

အဖြူရောင်တိုက်ခန်းတွင် နေထိုင်ခဲ့သူများ ယခုအခါ တကွ တပြားစီ ဖြစ်နေကြသော်လည်း ဆာဆာအနုပညာ စတင်ခဲ့သည့် လူစုလူဝေး စိတ်ဓာတ်သည် ခြုံချရုံရသော အဖြူရောင်တိုက်ခန်းတွဲ နှင့် အတူမပျောက်ဆုံးသွားပါ။ ဆာဆာအနုပညာသည် ယခုအခါ အခြားတစ်နေရာတွင် ဆက်လက်လည်ပတ်နေ၍ ကျောင်းသားအဖွဲ့ အစည်းနှင့်လည်း အထိအတွေ့ ရှိသည်။ အစိုးရအနုပညာကျောင်းမှ ဆရာ၊ ဆရာမများနှင့် ပဋိပက္ခများအနည်းငယ်ရှိသည်။ ခေတ်ပြိုင် အနုပညာရှင်တွေနဲ့ ၎င်းတို့ကြားတွင် စည်းတားနေသည်။ သို့သော် အချို့က လူငယ်မျိုးဆက်များ ဆောင်ရွက်နေပုံများကို အမှန်တကယ် စိတ်ဝင်စားကြသည်။ အချို့ကလည်း ခေတ်ပြိုင် အနုပညာ ဖန်တီးလာကြသည်။

Vuth Lyno ၏ စကားပြောဆွေးနွေးပွဲတွင် အနုပညာနှင့် မရင်းနှီးသော ပရိသတ်ဆီသို့ အနုပညာ မည်သို့သယ်ဆောင်လာ ရမည်ကို ဆွေးနွေးခဲ့ပြီး အနုပညာကို လူအများနှင့် မည်သို့ဖန်တီး ရမည်ကို မိတ်ဆက်ပေးခဲ့သည်။ Vuth Lyno ၏ ဆွေးနွေးပွဲတွင် အနုပညာကို အသုံးပြု၍ မည်သို့ အသိပညာမျှဝေရမည့် အရေးကြီး သော အချက်များကိုဝေမျှခဲ့ပြီး အနုပညာသည် ကြည့်ရှုရန်သာ မဟုတ်ဘဲ အများနှင့် ထိတွေ့ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတစ်ခုလည်း ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ပြသခဲ့သည်။

"Art conversation is important. We need to learn from not just artists but also from each other." Vuth Lyon is an artist, curator and co-founding artistic Director of Sa Sa Art Projects based in Phnom Penh, Cambodia. Sa Sa Art Projects is currently the only non-profit Cambodian artist run space in Phnom Penh. It fosters community-based actions through engagement and collaboration with artists and other creative practitioners, students and the White Building residents. Stiev Selapak Collective, composed of Vuth Lyon and 5 others, initiated the space and it was based in the White Building until its demolishing in 2017.

The white building, originally known as the Municipal apartments, is a large and prominent apartment building in Phnom Penh, Cambodia, one of the major works of New Khmer architecture. The enormity and the unique structure of the building gave the residents the feeling of a community village, operating on its own. In this unique space, Sa Sa Art Projects became a part of the community by creating an artistic community within it. Sa Sa Art held events in various parts of the building to include the community in the art and to initiate artistic conversations.

People in Cambodia are art-starved after the Khmer Rouge massacre, in which most of the artists of the generation were murdered. The amount of remaining artists after the massacre was little. Moreover, spreading art wasn't made easy by Cambodian government's fierce legal oppressions. As Vuth said, "Free speech is a luxury in Cambodia." Nevertheless, Sa Sa Art found ways to engage with the White building community by integrating art in methods that are familiar to the residents.

Sa Sa Art Projects do things out of the mainstream. Art spaces tend to focus on exhibition making. Sa Sa Art is about sharing knowledge. They explore how a conversation can be held across practice and how contemporary art can be talked about in traditional form. They try to find ways to coexist. In the White Building, they held workshops and hosted residencies, inviting artists from other countries to work with people in the community. Some artists came out of the White Building community. Some offered space or co-organized events.

In approaching the community, it is important to integrate the art little by little with things the community don't find intimidating. Vuth's suggestion was to stop thinking in the sense of contemporary art but in the sense of engaging people. The first film they showed to the community was of Mr.Bean. They used "Push and Pull" strategy when it comes to engaging with the community.

When it comes to government and censorship, per-

The artist collected or asked for donations of spirit houses from the historic, social housing White Building before it was knocked down in 2017 for new development

mission isn't entirely necessary. Sa Sa Art do things between the blurred lines. Though it is officially stated that a permission from the city hall is needed to hold exhibitions, they don't need to inform the city hall when the events are held in private places. They instead try to build a good relationship with the local police or the chief and talk to them if they want to do something in public. There is no government provision on Contemporary art in Cambodia. It happens in private places and it happens a lot. As long as it is done in a private place, a permission isn't necessary. If the material of the exhibition is sensitive (political criticism, so on.) and the government was informed of it, they will come to shut down the place with a different clause. For the artists who usually do critical art of the government, the government made sure that the reach of the press about those artworks is limited.

Sa Sa Art always go back to see the source of ideas and to be critically conscious. They don't fully understand the ancestors' visions but they work from the traces and always think about what their contribution is now.

The residents of the White Building are now scattered but the community mindset Sa Sa Art created didn't disappear with the demolishing of the building. Sa Sa Art is now operating in a different space with a student-centered community. There are a few conflicts with teachers from public art schools. There is a gap between them and contemporary artists. But some are genuinely interested in younger generation and what they are doing. Some move on to practice contemporary art.

In his talk, Vuth Lyon introduced various ways to integrate an unfamiliar audience in the art conversation and how to make Art community-based. Vuth's talk offered important facts about sharing knowledge through art; how art can be not only a viewing subject but an engagement.

လက်တွေ့ဆန်သော အနုပညာအနာဂတ်ကို
တည်ဆောက်ခြင်း
အနုပညာထဲတွင် ရှင်သန်ခြင်းအနုပညာ

Formulating Our Future

Talk by
Henry Tan
(Artist and Researcher, Thailand)

18:00 - 20:00
15th February 2019

Text by
Phoo Myat Thwe

creative platform

SERIES #6

“၁၀နှစ်လောက် ကြီးကြီးစားစားလုပ်ပြီးတာတောင် ငွေကြေးခိုင်မာမှုမရှိပါ” ဆိုသည် အနုပညာရှင်တစ်ယောက်၏ ဘဝဖြစ်သည်။

"Tentacles" အနုပညာ project ကို ပူးပေါင်းတည်ထောင်ခဲ့သူ ဘန်ကောက်မှ အနုပညာရှင်၊ ကျူရေတာ Henry Tan သည် Tentacles စတင်တည်ထောင်ချိန်မှစ၍ ဘန်ကောက် အနုပညာလောကတွင် မည်သည့်အရာများ လစ်ဟာနေသည်ကို ပိုင်းဝန်းစဉ်းစားခဲ့ကြကြောင်း ပြောသည်။ အသိပညာပရိုဂရမ် တစ်ခုဖြင့် မည်သို့တိုးတက်မှုများ လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ကို စဉ်းစားခဲ့ကြသည်။ အနုပညာရှင်များအတွက် အင်္ဂလိပ်စာ စကားပြော အတန်းများ၊ အနုပညာ သမိုင်းကြောင်း အတန်းများ ဖွင့်လှစ်ပေးခဲ့သည်။ ထိုအတန်းများ သည် အနုပညာရှင်များသာမက မည်သူမဆို တက်ရောက်နိုင်သော အတန်းများ ဖြစ်သည်။ Tentacles အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများတွင် အနုပညာ၊ လက်မှုပညာ ဖန်တီးမှုသင်တန်းများ (ရေဆေးခြယ် သင်တန်း၊ ရေမွှေးလုပ် သင်တန်း၊ အစသဖြင့်) ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ ၎င်းအလုပ်ရုံများသည် ဝင်ငွေရှာရန် နည်းလမ်းများ ဖြစ်ခဲ့သည်။

“အနုပညာထဲတွင် ရှင်သန်ခြင်းအနုပညာ” ပရိုဂရမ်သည် ဘီအေစီစီ (ဘန်ကောက် အနုပညာနှင့်ယဉ်ကျေးမှုစင်တာ)နှင့် Tentacles (ရောဘလက်များ)အဖွဲ့တို့ ပူးပေါင်း၍ ဖွဲ့စည်းထားသော အနုပညာရှင်များအတွက် အသိပညာဝေမျှပေးသော ပရိုဂရမ်ဖြစ်သည်။ “အစပိုင်းနှစ်များ” ပရောဂျက်၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုဖြစ်ပြီး အနုပညာနောက်ကြောင်းခံ မရှိသေးသော တက်သစ်စလူငယ် ထိုင်းအနုပညာရှင်များကို နိုင်ငံတကာ အနုပညာလောက အတွင်းထိုးဖောက်နိုင်ရန် ငွေအား၊ နေရာအား၊ အသိပညာအားဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးနေသော ပရောဂျက်တစ်ခု ဖြစ်သည်။ Tentacles ကို ၂၀၁၄တွင် အော်တာနေတစ် အနုပညာနေရာတစ်ခုအဖြစ် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး လူငယ် အနုပညာရှင်များ၏လက်ရာများကို ပြသရန်နေရာတစ်ခု အဖြစ် ရည်ရွယ်ခဲ့သည်။ စတင်တည်ထောင်ချိန်မှစ၍ Tentacles သည် ဖလှယ်မှု၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ ဆက်သွယ်မှုတို့ကို ပြုလုပ်ပေးနိုင်သော အသိပညာမွှေးထုတ်ခြင်းစနစ်တစ်ခုသို့ ပြောင်းလဲလာသည်။

အဖွဲ့အစည်းအတွက်နှင့် မိမိကိုယ်တိုင်အတွက် အခြေခံ တည်ဆောက်မှုများရှိရန် အရေးကြီးကြောင်း ဟင်နရီပြောခဲ့သည်။ “ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အနာဂတ်အကြောင်းကို စဉ်းစားခဲ့ကြတယ်။ လွန်ခဲ့တဲ့ သုံးနှစ်ကတည်းက တည်မြဲဖို့နဲ့ ရှင်သန်နိုင်ဖို့ အခြေခံ အုတ်မြစ်တွေ ချခဲ့ကြတယ်။ ကိုယ့်ကိုကိုယ်အတွက် အခြေခံ တည်ဆောက်မှုတစ်ခုရှိနေခြင်းကနေ အများနှင့်ဆက်သွယ်နိုင်ဖို့ အခွင့်အရေးတွေ ကျွန်တော်အတွက်ကော သူများအတွက်ကောပါ တွေ့လာတယ်။ အနုပညာလောကလူတွေနဲ့ ကိုယ်နဲ့ဘယ်လို ညှိနှိုင်းလဲဆိုတာ အရေးကြီးပါတယ်။ တစ်ယောက်ချင်းစီ၊ အဖွဲ့ အစည်းတစ်ခုချင်းစီနဲ့ပေါ့။ ကျူရေတာ အချင်းချင်း အတွေးအခေါ် မတူဘူး။ ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့အစည်းတွေမှာ လုပ်နေတဲ့သူတွေ လည်း ဒီလိုပဲ။ တွေးခေါ်ပုံ၊ လုပ်ကိုင်ပုံ ကွာကြတယ်။ သူတို့နဲ့ ဘယ်လိုညှိနှိုင်းဆက်သွယ်မလဲ။ ညှိနှိုင်းဖို့ကော လိုလားပေါ့။ အဲ့တာ စဉ်းစားစရာတစ်ခုပါပဲ” ဟု Henry ပြောခဲ့သည်။ “ကျွန်တော်တို့ရဲ့ အတွေးတွေကို အကောင်းဆုံး

"The Art of surviving in the Arts" is an educational program for artists, created by BACC, Bangkok Arts and Culture Centre, together with Tentacles. It is a part of Early Years Project, which support young Thai artists with no artistic background in international art scenes by providing funding, space and education programs, which feature artist know-hows. Tentacles was created in 2014 as an alternative art space; intending as a platform for young artists to showcase their works. Since its founding, Tentacles has turned itself into a knowledge production system for exchange, collaboration, connection and communication.

Henry Tan, co-founder of Tentacles, artist and curator from Bangkok, stated that when Tentacles began, the group started to think about what's missing in Bangkok's art scene; what can be done to improve with the help of an educational program. They offered various courses for artists ranging from English speaking courses to Art History courses. The classes were open to public. Tentacles' workshops focused on creating art and craft; from watercolor painting to perfume making. The workshops were their way of generating income.

Henry shared how it is important to have an infrastructure for the organization and also for one's self. "We started by thinking about our future. For the past three years, we have been building this infrastructure on how to sustain and survive. By having an infrastructure for myself, I find opportunities to connect and for other people. It is also important how you align yourself with people in the art world; with each individual, each institution. Each curator has different concepts, which is also the same for people working at cultural institutions. Their ways of working and thinking are different. How do you align and connect with them? Or is it necessary to do so? It's something to think about."

"We use a medium, which we think is the best way to convey/ illustrate our thinking. Sometimes we have to study history, sometimes, latest technologies --- I always find opportunities to understand different platforms. We should always look for other platforms where we will be able to showcase our work. If I only paint in my studio, then I wouldn't know about artists who work with scientific technologies or performance."

There are 3 main aspects Tentacles talk about in their education programs: Artistic practice, Multidis-

"After working hard
for 10 years,
yet no financial
security."
This is the
life of an artist.

ciplinary practice and Professional practice. In artistic practice, they discussed how the role of an artist could change overtime as they grow in their career. In multidisciplinary practice, they look at other practices who do not call themselves artists but uses art as a medium. This includes architect, NGOs, designers, etc. They invite such individuals to share their knowledge about their fields. Multidisciplinary practice also explains art collectivism and international collaboration. They share examples from other countries, like Indonesia where collectivism is rampant, and explain why some artists work by themselves and some with other people.

Professional practice deals with the practicalities in lives of the artists. It prepares young artists for everything: from making portfolios, creating websites, public speaking skills, side-jobs to funding opportunities. This also features "Freelance-must-knows". "As artists, we are not recognized in the legal system. How can artists loan money without salary slips, receive health-care or handle legal situations -----? We try to find ways to help people in different disciplines who are considered freelance." Overtime, Tentacles becomes a small institution that connects young artists with the cultural institutions. It is difficult for a young artist to directly contact a curator or an institution. For those cases, Tentacles' role is a bridge.

"After working hard for 10 years, yet no financial security." This is the life of an artist. Art is not a career like other corporate jobs, where you achieve a certain position as you get older. Each artist has their own directions and circles. From Henry Tan, we are able to learn how an individual artist can survive and sustain themselves in the art scene, and how to formulate a future ahead. ■

အနုပညာအား
လှူဒါန်းရန် အသုံးပြုခြင်း

Making Art Different :
Thinking Art and Well-being through
Non-Educational exchange

Talk by
Naoko Horiuchi
(Curator and Lecturer, AIT - Arts Initiative Tokyo)

18:00 - 20:00
1st March 2019

Text by
Phoo Myat Thwe

creative platform

SERIES #7

Naoko Horiuchi အတွက် အနုပညာသည် အသိပညာနှင့် လှုပ်ရှားမှုများ ထုတ်လုပ်သော အရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ သူမသည် အနုပညာကို ဂျပန်နိုင်ငံမှ အနုပညာတက္ကသိုလ်များတွင် မသင်ယူခဲ့ပါ။ Marketing (ဈေးကွက်ရှာ)သောဘက်တွင် လုပ်ကိုင် နေရာမှ နယူးယောက်မြို့ ရောက်သောအခါ ခေတ်ပြိုင်အနုပညာ လက်ရာများကို အစုအပြုံလိုက် တွေ့ရှိခံစားခဲ့ရသည်။ ထိုအတွေ့ အကြုံက သူမအား အနုပညာကို စူးစမ်းချင်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာစေခဲ့ သည်။ ထို့နောက် ယူကေတွင် ကျူးရေတာပညာနှင့် အနုပညာ သီအိုရီပညာရပ်များကို သွားရောက်သင်ကြားခဲ့သည်။

အနုပညာသို့ အနုပညာတီထွင်ဖန်တီးမှု လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍မေးခွန်းများစွာ Horiuchi တွင် ရှိခဲ့သည်။ ၎င်းမေးခွန်းများ မှ တစ်ခုမှာ "အနုပညာ၏ ရွေ့လျားမှုမှာ မည်သို့ရှိသနည်း" ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ အနုပညာကို လေ့လာရာတွင် ပန်းချီဌာန၊ ပန်းပုဌာနတို့၌ သင်ကြားနေခြင်းက လုံလောက်သေးလားဟု သူမစဉ်းစားမိသည်။ အနုပညာရှင်များသည် အပြင်ထွက်၍ မတူညီသော လူပေါင်းစုံဆီက (ဥပမာ - လယ်သမားများ) သင်ယူရန် လိုအပ်ပါသလား။ ထိုသို့ သင်ယူခြင်းက အနုပညာသီအိုရီအသစ်များ ပေါ်ပေါက်လာစေပြီး အနုပညာကို ဖန်တီးနေသော သဏ္ဍာန်များကို ပြောင်းလဲလာနိုင်စေ သည်။ ယခုအခါတွင် Horiuchi သည် ကျူးရေတာ၊ ကထိကနှင့် အသိပညာဝေမျှသူ တစ်ဦးဖြစ်သည်။ သူမသည် အေအိုင်တီ (AIT, Art Initiative Tokyo) တည်ထောင်သူ ခြောက်ဦးထဲမှ တစ်ဦးဖြစ်သည်။ အေအိုင်တီ၏ ပရိုဂရမ်များတွင် ခေတ်ပြိုင် အနုပညာကျောင်း ဟူသော ပရိုဂရမ်ပါဝင်သည်။ အေအိုင်တီသည် အနုပညာဝန်းကျင်နှင့် ၎င်းတို့သင်ရိုး အပ်စပ်စေရန် နှစ်စဉ်သင်ရိုး ပြောင်းလေ့ရှိသည်။ ၂၀၀၁ခုနှစ်တွင် ဂျပန်နိုင်ငံ၌ အနုပညာ ပရောဖက်ရှင်သည် အနုပညာ တတ်ကျွမ်းမှုစကေးနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည်ဟု ခံယူထားချိန်၊ အနုပညာကျောင်းအများစု၌ ကျူးရေတာဘာသာရပ် မပို့ချခဲ့သော အချိန်တွင် အေအိုင်တီက ရှေ့ဆောင်၍ ကျူးရေတာသင်တန်း ပို့ချခဲ့သည်။

"အနုပညာသမိုင်းကြောင်းကို လေ့လာရင် အနုပညာဟာ လူတွေနဲ့ အတွေ့အခေါ်တွေ ကောင်းမွန်လာအောင်လုပ်ပေးသော အရာတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရတယ်" ဟု Horiuchi က ဆိုသည်။ အေအိုင်တီတွင် အနုပညာကျောင်းသာမက အတွေ့အခေါ်များ ကောင်းမွန်လာအောင် လုပ်ပေးသော အစီအစဉ်များစွာရှိသည်။ ငွေကြေး ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းကာ ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် ၃လကြာသော သုတေသနအထူးပြု residency ပရိုဂရမ်များ တိုကျိုမြို့တွင် ဖွင့်လှစ်ခဲ့သည်။ Artist in Residence ဟူသော ပရိုဂရမ်သည် သုတေသန၊ အနုပညာဖန်တီးမှု၊ ကဏ္ဍမတူသော အလုပ်အကိုင်များအကြောင်းကို အထူးပြုသည်။ စတင်ဖွင့်လှစ်ချိန်မှစ၍ အနုပညာရှင်နှင့် ကျူးရေတာပေါင်း ၁၀၀ ကျော်ကို လက်ခံခဲ့သည်။ လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ် ထားသော နိုင်ငံများမှ အနုပညာလုပ်ကိုင်သူ အများစုကို လက်ခံခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ အနုပညာရှင် ချောအိသိန်းသည် ၎င်းပရိုဂရမ်တွင် ပါဝင်ခဲ့ဖူးသည်။ "လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့်ကို ကန့်သတ်ထားတဲ့နိုင်ငံလူတွေကို အဓိက ဖိတ်ကြားချင်ခဲ့ပြီး သူတို့ကို လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့်ပေးချင်ခဲ့တယ်။ သတင်းစာတွေ ကနေတော့ အကြောင်းအရာတွေကို သိရတယ်။ ဒါပေမဲ့ လူတွေ ဘာလို ခံစားနေရလဲဆိုတာတွေ များသောအားဖြင့်မသိရပါဘူး။" ဟု Horiuchi က ဆိုသည်။

မမြင်ရသောလူဟု အမည်ပေးထားသော ပရောဂျက်တစ်ခု

အကြောင်း Horiuchi ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ၎င်းပရောဂျက်တွင် ထိုင်း အနုပညာရှင်တစ်ဦးက ထိုင်းဘုရင်အား မြှောက်ပင့်သီဆိုထားသော သီချင်းတစ်ပုဒ်ကို နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ လူမှုဝန်းကျင်မှ တဖြည်းဖြည်းပျောက်ဆုံးသွားပုံကို ဖော်ပြထားသော သီချင်းအဖြစ် ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ လီတီမွန်း ခေါ် ၎င်းအနုပညာရှင်သည် ထို အနုပညာလက်ရာအား ရုပ်သေးရုပ် နှစ်ရုပ် သီဆိုထားသော ကာရာ အိုကေ သီချင်းပုံစံအဖြစ် ပြောင်းလဲကာ အွန်လိုင်းတွင် ဖြန့်ချိခဲ့ သည်။ ပရိုဂရမ်အတွက် အနုပညာရှင်များကို ရွေးချယ်ရာတွင် ထောက်ပံ့ပေးနေသော အဖွဲ့အစည်းများက တစ်ခါတစ်ရံရွေးချယ် သည်။ သင်ယူနေရင်းနှင့်တစ်ပြိုင်နက် တိုကျိုရှိ လူများကို အသိပညာနှင့် အတွေ့အကြုံများလည်း ဝေမျှစေလိုသည့်အတွက် သင်ကြားမှုစွမ်းရည်ရှိသောသူများကို ဦးစားပေးရွေးချယ်ခဲ့သည်။

အေအိုင်တီသည် အနုပညာကို လူမှုရေးတွင်လည်း အသုံးချ သည်။ dear-Me ဟူသော ပရိုဂရမ်သည် ခေတ်ပြိုင်အနုပညာ၏ အတွေ့အခေါ်များကို အခြေခံ၍ ကလေးငယ်များ၊ လူကြီးများကို သင်ကြားမှုနှင့် ဖန်တီးမှုအကြောင်း ပြောပြသည်။ ဂျပန်ရှိ ကလေးငယ်များသည် မိဘများ အလုပ်များ၍ အခြားပြုရ စောင့်ရှောက်မှု နေရာများတွင် ကလေးဘဝ၏ အချိန်တော်တော် များများကို ကုန်ဆုံးခဲ့ရသည်။ ၎င်းနေရာများတွင် ကြီးပြင်းရသော ကလေးများသည် အိမ်တွင်းအကြမ်းဖက်မှု (သို့) မိဘများ၏ လျစ်လျူရှုမှုကို ခံစားနေရသောသူများ ဖြစ်ကြသည်။ dear-Me သည် ကလေးငယ်များ၏ စိတ်ခံစားချက်များကို ပျိုးထောင် ပေးရန် ရည်ရွယ်သည်။ ၎င်းသည် အခြားပြုရစောင့်ရှောက်မှု နေရာရှိ ကလေးငယ်များ၊ အနုပညာရှင်နှင့် ကျူးရေတာများ၊ အနုပညာပဟူသူတို့နှင့် စိတ်ကျန်းမာရေးတို့ ပေါင်းစုံရာနေရာ တစ်ခုဖြစ်ခဲ့သည်။ Horiuchi သည် ၎င်းနေရာကို အတူတူ တွေးခေါ်ခြင်းနှင့် သင်ယူခြင်းနေရာဟု ခေါ်တွင်ခဲ့သည်။ မတူညီ သော ကဏ္ဍများရှိ လူများ၏ ဆွေးနွေးချက်များမှ လှုပ်ရှားမှုများ ထွက်ပေါ်လာနိုင်သည့် အခြေအနေကို စူးစမ်းသည်။ ကလေးငယ် များ၏ အသံပိုမို ထွက်ပေါ်လာနိုင်စေသော နည်းလမ်းများကိုလည်း ရှာဖွေသည်။

နယူးဇီလန်၊ အနုပညာနေရာ တည်ထောင်သူ ဖြစ်ပြီး၊ ဤဆွေးနွေးပွဲတွင် ဆွေးနွေးသူအဖြစ် ပါဝင်ရန် ဖိတ်ကြားခံခဲ့ရသော

ကိုအေးကိုတွင်လည်း အနုပညာရွာဟုခေါ်သော ဆင်တူပရောဂျက် တစ်ခု ရှိသည်။ ၎င်းအနုပညာရွာတွင် ကျေးလက်ဒေသရှိ ကလေးငယ် များ တူရိယာမျိုးစုံ တီးခတ်တတ်ရန်၊ ပန်းချီဆွဲတတ်ရန် သို့ လက်မှုပြုလုပ်တတ်ရန် သင်ကြားပေးသည်။ ရွှေ လျားအနုပညာ သင်တန်းများ ဟုခေါ်သော နောက်ပရောဂျက်တစ်ခုသည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝန်းလည်ပတ်၍ (တစ်ခါတစ်ရံ မိဘမဲ့ကျောင်းများသို့ သွားရောက်၍) အနုပညာ အတတ်ပညာများအား ကလေးများကို သင်ကြားပေးသည်။ ကလေး၊ လူကြီးပေါ်မူတည်၍ နယူးဇီလန်၏ အနုပညာ သင်ကြားပေးပုံ ကွာခြားသည်။ Residency ပရိုဂရမ် များလည်း ဖွင့်လှစ်သည်။ သို့သော် ရွှေးချယ်ရာတွင် အနုပညာ အရည်အသွေး မြင့်သောသူ၊ နိုင်ငံအတွက် အကျိုးရှိသောအရာ တစ်ခုခု ဖန်တီးနိုင်သောသူများကို ဦးစားပေးရွေးချယ်သည်။ နယူးဇီလန်သည် အနုပညာရှင်နှင့် ကျူးရေတာများသာမက အနုပညာကဏ္ဍမျိုးစုံ၌ လုပ်ကိုင်သူများ (ကဗျာဆရာ၊ စာရေးသူ၊ ဂရက်ဖစ်ဖန်တီးသူ) ကိုလည်း လက်ခံခဲ့သည်။

“ အနုပညာသမိုင်းကြောင်းအား လေ့လာလျှင် အနုပညာစာ လူတွေနဲ့ အတွေးအခေါ်တွေ ကောင်းမွန်လာအောင် လုပ်ပေးသောအရာတစ်ခု ဖြစ်ကြောင်းတွေ့ရတယ်။ ”

သူမ၏ ဆွေးနွေးပွဲတွင် Horiuchi သည် ထူးခြားသော မက်ဆေ့(စ်)များ ပေးခဲ့သည်။ အနုပညာဖန်တီးမှု လုပ်ငန်းစဉ်သည် မေးခွန်းထုတ်၍၊ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ စကားပြော၍ အတွေးအခေါ်များ ဖလှယ်သော ယဉ်ကျေးမှုကို မြှင့်တင်ပြီး တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး အပြန်အလှန် သင်ယူသင့်သည်။ မတူညီသော ကဏ္ဍများတွင် လုပ်ကိုင်နေသော သူများထံမှလည်း သင်ယူသင့်သည်။ အေဒိုင်တီ နှင့် နယူးဇီလန်တို့၏ ပရိုဂရမ်များကိုကြည့်ခြင်းဖြင့် ဘဝများ ပြောင်းလဲပေးရာတွင် အနုပညာသည်လည်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပါဝင်၍ အသုံးဝင်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ ကောင်းမွန်သောနေထိုင်မှု တစ်ခုတွင် အနုပညာလည်း ပါဝင်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံတွင် အနုပညာ က မည်သို့ပြောင်းလဲလိုက်စေသည်ကို မသိသော်လည်း ၎င်းသည် ကျွန်ုပ်တို့ အတွေးအခေါ်များကို ကြွယ်ဝစေသည်။

tries where free speech is limited. Artist from Myanmar, Chaw Ei Thein, was a part of the program. "We wanted to invite people from other countries where free speech is limited and let them express. We know things from newspapers but we usually don't know what people are feeling."

Horiuchi talked about a project called "The Invisible Man", where a Thai artist changed the lyrics of a song praising the King to a song about how political prisoners and dissenters can disappear from the society. The artist, Nitimon, presented this artwork in the form of Karaoke, acted by 2 puppet singers and spread it online. In selecting artists, the organizations (funding bodies) sometimes choose. It's important what the applicants want to do in Tokyo. The program prefers artists who can teach as it also acts as a platform where the invited artists can learn and at the same time exchange their experiences with Tokyo.

For Naoko Horiuchi, art is about making knowledge and activities. She never studied art in an Art university in Japan. She was in marketing when she went to New York City and experienced a full effect of contemporary art in the city. This experience spiked her curiosity. She went on to study Curating and Art Theory in UK afterwards.

When it comes to Art and process of producing Art, Horiuchi has many questions; one of the question being "What could be the mobility of knowledge?" She questioned whether it is still enough to study Art in the painting department or sculpture department. Should artists instead go outside and learn from various individuals (e.g farmers)? This could contribute new art theories and change the way we practice art. Now, Horiuchi is a curator, lecturer and educator. She is one of the 6 founders of AIT (Arts Initiative Tokyo), in which one of the programs is Independent Contemporary Art School. AIT changes its curriculum every year to keep the lessons relevant to the art scene. The school also pioneered by offering curating classes in 2001, a time when most universities in Japan didn't offer curating classes and when an artist's professionalism was thought to be skill-based.

"When looking at Art History, it is about making people's ideas better." AIT has many initiatives to make 'ideas better' apart from the art school. It began partnerships with various funding bodies in 2003 to host artists in Tokyo for three-month research type residencies. The program, 'Artist in Residence', focuses on research, art production and cross-disciplinary practices. Since its founding, the program has hosted over 100 artists and curators, most of who are from coun-

"When looking at
Art History,
it is about
making people's,
ideas better."

AIT also utilizes Art as a social tool. Their program, "dear-Me", is a project for children and adults that centers on learning and creation through ideas in contemporary art. Children in Japan are put in alternative care settings for most of their childhood due to the parents being too busy. Most children in these settings are victims of domestic abuse or neglect by their parents. dear-Me is designed to cultivate children's emotions through art. It is a place where children in alternative care, artists and curators, knowledge of art and well-being come together. Horiuchi described this as a platform for learning and thinking together. The program explores possibilities to develop activities born out of dialogue between people working in various fields. It also identifies ways of giving a greater voice to children.

Aye Ko (founder of New Zero Art Space, who was invited as a speaker for this talk) has a similar project called "Art Village", where kids in rural areas can learn how to play musical instruments, paint or craft.

Another project, "Mobile art classes", travels around Myanmar, sometimes to orphanage houses, and teach children artistic skills. New Zero approach to art education is different, depending on whether the students are kids or adults. They also offer residency programs. However, the focus is mostly on artistic quality and whether the applicant will produce something effective to the country. New Zero invited a wide range of art practitioners apart from artists and curators to its residency programs; poets, writers, visual graphic creators, etc.

With her talk, Horiuchi delivered unique messages. Process of art production should be questioned, analyzed, improved. We should always cultivate dialogue exchange culture and learn from each other, even from those of cross-disciplinary fields. From AIT's and New Zero's programs, it is shown how art is effective and inclusive in changing lives. Art is a part of good Well-being. It enriches us even though we sometimes can't define how exactly it did. ■

Team

Moderator : Aung Myat Htay
Interpreter : Yadanar Win, Phoo Myat Thwe
Writer : Phoo Myat Thwe
Facebook Design : Thurein Than Kyaw (Railway Walker Creative Studio)
Book Design and printing : Thanda (Magic Hand)

Yusuke Matsuoka (Embassy of Japan in Myanmar)
Mariko Ohtsuka, Yoe Thit Aung, Nandar Lin Htin (The Japan Foundation, Yangon)
Nathalie Johnston, May Zin Htun, Min Chit Paing (Myanm/Art)

Talk by

Merv Espina

Lê Thuận Uyên

Hoo Fan Chon

Leonhard Bartolomeus

Vuth Lyno

Henry Tan

Naoko Horiuchi

Moderated by

Aung Myat Htay

Presented by

The Japan Foundation, Yangon.